

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Dəm qazından
boğulmalar
başladı -
çixış yolu
yazısı səh.13-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 22 oktyabr 2024-cü il Çərşənbə axşamı № 192 (8565) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Anti-Bakı dairələrin
COP29 sancısı - vətəndaş
cəmiyyəti etiraza qalxdı

Tədbir BMT-yə aiddir, ermənipərəst dairelərə Azərbaycanın üstünə düşüblər; hüquq müdafiəçiləri total hücumu pislədi

yazısı səh.7-də

Ermənistan yarımçıq sülh
müqaviləsi layihəsini parlamentə
çıxarır - Azərbaycanın mövqeyi

yazısı səh.6-da

Parlamentdə Qərbi
Azərbaycana Qayıdış üzrə
Təşəbbüs Qrupu yaradıldı

yazısı səh.3-də

Kritik an çatdı: Tehran
vurulsa... - "domino effekti"
Azərbaycana nə vəd edir...

yazısı səh.12-də

Azərbaycan BRİCS-in
Kazan sammitinə qatılır:
unikal fürsətlər pəncərəsi

yazısı səh.11-də

Dövlət seçkidə iştirak edən
partiyalara vəsait ayıracaq

yazısı səh.5-də

Kişinyovun Gürcüstan kimi kritik
seçimi - Moskva sevinir, yoxsa...

yazısı səh.11-də

AMEA-da külli miqdarda mənimləmə
ilə bağlı cinayət işi açıldı

yazısı səh.2-də

Yediyimiz yağlar adına
uyğundurmu - ekspertlərdən
olay kimi rəylər

yazısı səh.14-də

Qərbin Ukrayna üçün güzəşt limiti -
yollar İstanbula aparır

yazısı səh.9-da

BAYDENİN PREZİDENT ƏLİYEVƏ “SÜLH MƏKTUBU”NUN SİRRİ

Bakı ilə təzyiq, təhdid tonunda danışmağın effektsiz olduğunu Qərbdə də başa düşürlər; ABŞ rəhbəri müzakirələr üçün xüsusi köməkçisini Bakıya göndərdi; Azərbaycan liderindən mühüm açıqlamalar

yazısı səh.3-də

Dünya Bankı ölkəmiz üçün inflasiya proqnozunu artırdı - səbəb

Bahalaşma daha hansı sferada özünü göstərəcək?; **ekspert:** “Hökumət növbəti ildə kommunal haqların qiymətini artırma bilər, çünki...”

yazısı səh.5-də

Alen Simonyan

Simonyandan
Qarabağ etirafı -
Bakının “əli”
güclənir,
beynəlxalq
məhkəmədə isə...

yazısı səh.8-də

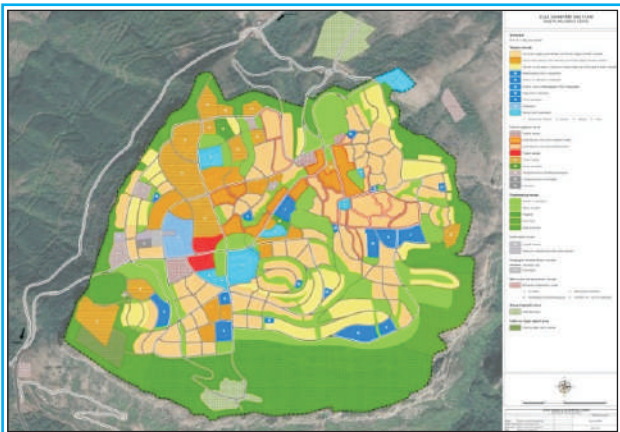
Zulfüqar Yusifov:
“Elmin gücü
çatmır ki, hər yeni
virusa vaxtında
peyvənd
hazırlasın,
ona görə...”

yazısı səh.4-də

Qabil Hüseynli:
“Gürcüstanda
neft-qaz
kəmərlərinə
təhlükə Qərbin
marağında deyil”

yazısı səh.6-da

Şuşa şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş plan təsdiqləndi

Şuşa şəhərinin 2040-cı ilədək inkişafına dair Baş plan təsdiqlənib.

APA-nın xəbərinə görə, Nazirlər Kabineti bu barədə qərar verib.

Aİ Rusiyanı Moldovadakı seçkilərə müdaxilədə ittiham edir

Moldova Mərkəzi Seçki Komissiyası (MSK) Avropa İttifaqına daxil olmaqla bağlı konstitusiyaya referendumunun protokollarının 99,05 faizini işləyib.

Modern.az xəbər verir ki, referendum protokollarının ümumi səs sayından 99,05 faizi işləndikdən sonra müəyyən olunub ki, seçicilərin 50,30 faizi respublika konstitusiyaya referendumunda "lehinə", 49,70 faizi isə "əleyhinə" səs verib.

Moldova MSK-ın məlumatına görə, seçkilərdə 1 milyon 546 min 757 seçici iştirak edib ki, bu da seçici siyahılarında qeydə alınmış seçicilərin 51,4 faizini təşkil edir. Onlardan 1 478 958 milyon seçici referendumda bülleten almaq üçün seçici siyahılarında imza atıb ki, bu da 49,81 faiz təşkil edir.

Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Anjelika Karaman brifinqdə qeyd edib ki, dairə seçki şuralarının protokollarını aldıqdan sonra komissiya seçkilərin nəticələri ilə bağlı Konstitusiyaya Məhkəməsinə hesabat təqdim edəcək, o da öz növbəsində 10 gün müddətində referendumun nəticələrini öz qərarı ilə təsdiq və ya təkzib edəcək.

Bu arada Avropa Komissiyası Rusiya Federasiyasını Moldovadakı prezident seçkiləri və Avrointegrasiya üzrə referendum prosesinə "misli görünməmiş müdaxilə" ilə ittiham edib.

Musavat.com xəbər verir ki, bu barədə məlumat Telegram kanallarında yayılıb.

Avropa İttifaqının Xarici Siyasət Xidmətinin nümayəndəsi Peter Stano bildirib ki, seçkilər "Moskvanın təhdidləri" altında keçirilib və bu, demokratik prosesə ciddi maneə olub.

Azərbaycanla Moldova arasında readmissiya haqqında Saziş təsdiq edilib

"Azərbaycan Respublikası Hökuməti ilə Moldova Respublikası Hökuməti arasında readmissiya haqqında Saziş" təsdiq edilib.

APA xəbər verir ki, Prezident İlham Əliyev bununla bağlı qanunu imzalayıb.

Saziş 2024-cü il mayın 24-də Bakı şəhərində imzalanıb.

AMEA-da külli miqdarda mənimsəmə və digər pozuntularla bağlı cinayət işi başlanıb

Milli Elmlər Akademiyasında baş vermiş qanun pozuntusu faktları ilə bağlı cinayət işi başlanıb.

APA xəbər verir ki, bu barədə Baş Prokurorluğun mətbuat xidməti məlumat yayıb.

Məlumata görə, Azərbaycan Respublikasının Hesablama Palatasından daxil olmuş material əsasında Milli Elmlər Akademiyasının fəaliyyətində

aşkar edilmiş qanun pozuntuları ilə bağlı aparılmış araşdırma üzrə Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsində cinayət işi başlanıb.

Sözügedən qurumun 2020-2023-cü illərə dair fəaliyyəti üzrə təyin edilmiş audit yoxlamaları nəticəsində vəzifəli şəxslər tərəfindən külli miqdarda dövlət vəsaitinin təyinatı üzrə istifadə edilməməsi, habelə digər qanun pozuntularının törədilməsinə əsaslı şübhələr müəyyən edilib.

Qeyd edilən faktlarla bağlı aparılmış araşdırma üzrə Cinayət Məcəlləsinin 179.4 (xüsusilə külli miqdarda mənimsəmə və ya israf etmə) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə etmə) maddələri ilə cinayət işi başlanaraq ibtidai istintaq aparılır.

İsrail casusluqda suçlanan Azərbaycan əsilli 7 vətəndaşını həbs edib

İsrail polisi həssas hərbi və infrastruktur obyektləri üzrə kəşfiyyat məlumatlarının toplanması və İrana ötürülməsi ittihamı ilə 7 nəfəri həbs edib.

APA-nın "The Jerusalem Post"a istinadən verdiyi xəbərə görə, casusluqda ittiham olunan şəxslərin İran üçün indiyədək 600-ə yaxın tapşırıq yerinə yetirdiyi bildirilir.

Onların casus məlumatları ötürüldüyü obyektlər arasında "Ramat David" aviabazası, "Nevatim" aviabazası, "Gilot" və keçən həftə "Hizbullah"ın pilotsuz uçuş aparatının hücumu nəticəsində dörd İsrail əsgərinin öldürüldüyü "Qolani" Briqadasının bazası var.

Qeyd edilib ki, casusluqda şübhəli bilinərək həbs edilən şəxslər Azərbaycan əsilli İsrail vətəndaşlarıdır. Onlardan bəzilərinin qohum olduqları, birinin isə hərbi xidmətə getmədiyi vurğulanıb.

Fəvvalah Gülen öldü

FETÖ terror təşkilatının rəhbəri Fəvvalah Gülen ölüb.

APA CNN Türkcə istinadən xəbər verir ki, bu barədə FETÖ rəhbərinin qohumu Ebuselime Gülen sosial media hesabında paylaşım edib.

Onun ABŞ-ın Pensilvaniya ştatında yerləşdirilən xəstəxanada öldüyü vurğulanıb.

Pensiyaların ödəniləcəyi tarix açıqlandı

Azərbaycanın rayonlarında oktyabrın 20-28-i aralığında pensiyaların ödənilməsi nəzərdə tutulur.

Modern.az xəbər verir ki, bu barədə Dövlət Sosial Müdafiə Fondundan bildirilib.

Qeyd olunub ki, müvafiq qrafikə əsasən, Bakı və Sumqayıt şəhərləri, Abşeron rayonu üzrə pensiya ödənişləri hər ayın 8-15-i, digər bölgələri üzrə, habelə güzəştli şərtlərlə pensiya təyin edilmiş şəxslərin pensiya ödənişləri isə ayın 20-28-i aralığında nəzərdə tutulub. Sosial ödənişlərin bank kartlarına köçürülməyi günlər barədə vətəndaşlara əvvəlcədən məlumat verilir.

Rusiya buğdasını alan ölkələrin sayı azalıb

Oktyabrın 1-dən 20-dək Rusiya xarici bazarlara 3 milyon 93 min ton əsas taxıl məhsulları ixrac edib ki, bu da 2023-cü ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 10 faiz azdır.

Musavat.com Rusiya Taxıl İttifaqının hesabatına istinadən xəbər verir ki, bu müddətdə buğda ixracı 5 faiz azalaraq 3 milyon 512 min tona düşüb.

Hesabat dövründə ixracatçı şirkətlərin sayı keçən ilin eyni dövründəki 93-dən iki dəfəyə yaxın azalaraq 48, ixrac ölkələrinin sayı isə 44-dən 32-yə düşüb.

Ümumilikdə, mövsümün əvvəlindən (2024-cü il iyulun 1-dən) Rusiya 21 milyon 940 min ton əsas taxıl növləri ixrac edib ki, bu da bütün mövsüm üçün ixrac potensialının 39 faizini təşkil edir. İxrac həcmnin 18 milyon 942 min tonu (42 faiz) buğda olub.

Birlik Rusiyanın bu mövsümdəki taxıl ixrac potensialını 56 milyon ton, o cümlədən 45 milyon ton buğda səviyyəsində qiymətləndirir.

Ötən həftə fransız buğdası 0,8 faiz ucuzlaşaraq bir ton üçün 251 dollara, Amerika buğdası isə 0,4 faiz artaraq 264 dollara satılıb. Rusiya buğdasının (FOB Novorossiysk) qiyməti 0,5 faiz azalaraq bir ton üçün 220 dollar təşkil edib.

□ Musavat.com

Amerika Birləşmiş Ştatlarının Prezidenti Cozef Bayden Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevə məktub ünvanlayıb.

Məktubda deyilir:

- Hörmətli cənab Prezident!

İki ölkə arasında münasibətlərin normalaşdırılmasına xidmət edəcək sülh sazişinin yekunlaşdırılması istiqamətində ölkənizin və Ermənistanın əldə etdiyi davamlı tərəqqidən məmnunam. Sizi əmin etmək istəyirəm ki, ABŞ əsrlər boyu davam edən münaqişəyə nəhayət son qoyacaq Azərbaycanla Ermənistan arasında dayanıqlı və ləyaqətli sülhün əldə edilməsi nə dəstək verməyə hazırdır.

Sülh sazişi Azərbaycanın suverenliyinin və ərazi bütövlüyünün təmin edilməsi ilə yanaşı, bütün regionu transformasiya edəcək, Avropa və Mərkəzi Asiya arasında daha çox ticarətə, sərmayə qoyuluşuna və bağlılığa xidmət göstərəcək. Dünyanın diqqəti COP29 ilə bağlı Bakıya yönəltdiyi bir vaxtda global ictimaiyyətə sülhə sadiqliyinizi nümayiş etdirmək üçün misilsiz imkana maliksiniz. Bildiyiniz kimi, sülh sazişinin razılaşdırılmamış bəndlərinə dair işin yekunlaşdırılması hər iki tərəfdən kreativlik və güzəşt tələb edəcək. Lakin əminəm ki, bu

rənəcək.

Ümid edirəm ki, birgə fərvanlıq və ümumi xeyir naminə regiona dair yeni kursun seçilməsi üçün bu fürsətdən yararlanacaqsınız.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev oktyabrın 21-də ABŞ prezidentinin xüsusi köməkçisi və Milli Təhlükəsizlik Şurasının Avropa üzrə baş direktoru Maykl Karpenterə qəbul edib.

Rəsmi açıqlamada bildirilir:

- Karpenter qəbula görə təşəkkürünü bildirdi. O,

dəstəklədiyini vurğulayaraq, sülh müqaviləsinin imzalanması üçün hazırkı şəraitdə tarixi imkanların olduğunu dedi.

Sülh müqaviləsinin imzalanması ilə regional əməkdaşlıq üçün geniş imkanların yaranacağını vurğulayan qonaq bildirdi ki, ABŞ-ın bu prosesin irəli aparılmasında qəti dəstəyi var.

Sülh müqaviləsinin və onun əsasını təşkil edən beş prinsipin təşəbbüsünün məhz Azərbaycan olduğunu deyən dövlətimizin başçısı vurğuladı ki, ölkəmiz regional sülh gündəliyini dəstəkləyir.

təkliflərini 70 gündən sonra göndərməsi bu ölkənin prosesin irəli aparılması niyyəti ilə bağlı müəyyən suallar doğurur. Ermənistanın konstitusional əsasda Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının sülh müqaviləsinin imzalanması yolunda başlıca maneə olduğunu bildiren Prezident İlham Əliyev ölkəmizin prosesin irəli aparılması üçün bundan sonra da qəti addımlarını davam etdirəcəyini vurğuladı.

Görüşdə Azərbaycanla ABŞ arasında ikitərəfli gündəliyə aid olan məsələlər barədə də fikir mübadiləsi aparıldı.

kisi kifayət qədər artıb. Cənubi Qafqaz regionundakı proseslərə dair Azərbaycana edilən təhdidlər, təzyiqlər heç bir fayda verə bilməzdi. Azərbaycan lideri dəfələrlə bəyan etmişdi ki, heç kim bizimlə bu tonda danışıq, iradəmizə təsir göstərə bilməz.

Belə görünür ki, Qərbdə artıq reallıqları dərk edir və Azərbaycanla normal müzakirələrə qərar veriblər. Əgər belədirsə, ciddi nailiyyətlər əldə etmək olar. Təbii ki, bir şərtlə: Azərbaycanı doğru bildikləri və etdiklərindən kənarlaşdırmaq cəhdləri olma-

Baydenin Prezident Əliyevə “sülh məktubu”nun sirri

Bakı ilə təzyiq, təhdid tonunda danışmağın effektsiz olduğunu Qərbdə də başa düşürlər; ABŞ rəhbəri müzakirələr üçün xüsusi köməkçisini Bakıya göndərdi; Azərbaycan liderindən mühüm açıqlamalar

Regionda və dünyada gedən proseslərin fonunda ABŞ rəhbərinin Azərbaycan Prezidentinə yuxarıda qeyd edilən məzmununda “sülh məktubu” göndərməsi, ardınca xüsusi köməkçisini Bakıya göndərməsi olduqca mühüm məsələdir və ciddi mətləbləri var. Sırr deyil ki, hazırda yeni bir siyasi konfigurasiya formalaşır. O da bəllidir ki, Azərbaycanın dünyada yeri və çə-

yacaqsa! Yeni bu mümkün deyil və yalnız səmimi polemikalar nəticə verə bilər.

Digər tərəfdən, ABŞ həm də Ermənistanla təsir göstərməlidir ki, revansizm meyillərindən, işğalçı iddialardan tamamilə əl çəksin, konstitusiyasını abıra salsın. Bu halda Baydenin məktubunda qeyd etdikləri də öz məntiqi həllini tapa bilər.

□ Hazırladı: Elşad MƏMMƏDLİ “Yeni Müsavat”

bağlı Sizi məlumatlandıracaq və Ermənistanla müzakirələrə dair Sizin mövqeyinizi öy-

ABŞ-ın Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh müqaviləsinin tezliklə imzalanmasını

Prezident İlham Əliyev qeyd etdi ki, Ermənistanın sülh müqaviləsinin mətni üzrə son

Parlamentdə Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupu yaradıldı

Milli Məclisdə Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupu yaradılıb.

Bu barədə Musavat.com-a parlamentin Mətbuat və ictimaiyyətlə əlaqələr şöbəsinə məlumat verilib.

Qeyd olunub ki, bugünlərdə Qərbi Azərbaycan İcması Milli Məclisin sədri Sahibə Qafarovaya müraciət ünvanlayıb.

Müraciətdə deyilir ki, Qərbi Azərbaycan İcması fəal beynəlxalq fəaliyyət həyata keçirərək beynəlxalq təşkilatlar çərçivəsindəki tədbirlərdə tərəf kimi iştirak edir və Qərbi Azərbaycandakı doğma yurd-yuvalarından didərgin düşmüş azərbaycanlıların Qərbi Azərbaycana qayıdış məsələsini davamlı olaraq qaldırır. Azərbaycana qarşı qərəzli mövqedə olan dövlətlər və beynəlxalq təşkilatlar belə bu məsələni insan hüquqları müstəvisində tutarlı

argument kimi qəbul etməli olurlar.

Məktubda Milli Məclisdə Qərbi Azərbaycana qayıdış məsələləri üzrə qurumun yaradılması təklifi irəli sürülür. Bildirilir ki, parlamentdə belə bir qurumun yaradılması, ilk növbədə sözügedən məsələ ilə bağlı ölkədəki konsensusu nümayiş etdirəcək, həmçinin

Qərbi Azərbaycan məsələsinin qanunvericilik aspektləri ilə yanaşı, parlament diplomatiyası xətti ilə də effektiv şəkildə davam etdirilməsinə imkan verəcək.

Bütün bunları nəzərə alaraq, spiker Qafarovanın sərəncamına əsasən, Qərbi Azərbaycandan qovulmuş azərbaycanlıların doğma tor-

paqlarına qayıtmaq hüququnun gerçəkləşməsinə dəstək vermək məqsədilə parlamentdə deputat Əziz Ələkbərovun rəhbərliyi ilə Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupu yaradılıb.

Sərəncamda Qərbi Azərbaycana Qayıdış üzrə Təşəbbüs Qrupunun vəzifə və səlahiyyətləri öz əksini tapıb.

32 000 Qeydiyyat
COP29 iştirakçılarının cari sayı

COP29-da qeydiyyatdan keçənlərin ilkin sayı açıqlandı

Bu ilin 11-22 noyabrında Bakıda keçiriləcək Birləşmiş Millətlər Təşkilatının İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının Tərəflər Konfransının 29-cu sessiyasında iştirak üçün müvafiq qeydiyyat prosesindən keçən iştirakçıların sayı 32 min nəfəri keçib.

Bu barədə Musavat.com-a COP29 Azərbaycan Əməliyyat Şirkətidən məlumat verilib.

Qeyd edək ki, beynəlxalq iqlim konfransında iştirakla bağlı qeydiyyat prosesinə bu ilin 24 iyun tarixindən etibarən başlanılıb. Dünyanın müxtəlif ölkələrindən konfransda iştirak dairəsinə maraq qeydiyyatdan keçənlərin sayının da günbəgün artımı ilə müşayiət edilir. COP tədbirlərinə xas olan əksər delegasiyaların tədbirə daha yaxın tarixlərdə qeydiyyat üçün müraciət etmə tendensiyası nəzərə alınaraq, davam edən qeydiyyat prosesi ərzində bu rəqəmlərin yaxın həftələrdə daha da artması gözlənilir.

Qeyd edək ki, 11-22 noyabr tarixlərində Bakıda keçiriləcək COP29 konfransı beynəlxalq iqlim siyasətinin formalaşmasında əsas platforma olaraq, dünya miqyasında iqlim dəyişmələrinə qarşı mübarizə məsələlərinin müzakirə mərkəzi olacaq. Dünyanın bir sıra ölkələrindən bu müzakirələrdə iştirak etmək üçün onminlərlə nümayəndənin Bakıda qarşılanması üçün yekun hazırlıq işləri davam etdirilir.

COVID-19-un yeni ştamı Avropada ildırım sürəti ilə yayılır. Lakin onu əvvəlki-lərdən daha təhlükəli hesab etmək hələ tezdir. Söhbət XEC ştamından gedir. Ekspertlər onun bu qışda dominant variant olacağını proqnozlaşdırır (Lent.az).

Həkimlər yeni infeksiya-nın əsas əlamətini də açıqlayıblar. İngilis həkim Helen Uoll virusun bu variantının əsas əlamətinin həddindən artıq yorğunluq olduğunu söyləyib. Xəstələr artıq xəstəliyin ilkin mərhələlərində "qırılmış" hiss edə bilərlər. "Ola bilsin ki, biz COVID-19-un yeni variantının fəaliyyətdə olduğunu görürük. O, hazırda qızdırma, öskürək, bədən ağrıları və baş ağrıları kimi tipik əlamətləri ilə əvvəlki ştamlardan daha çox qripə bənzəyir", - həkim bildirib.

"Əvvəllər əsas əlamətlər öskürək və soyuqdəymə idi, lakin XEC sizi sözün əsl mənasında ayağınızdan yıxır", - o əlavə edib.

Yeni ştamın virusun iki mövcud ştamının birləşməsindən emalə gələn rekombinant variantdır. Bu, bir insanın eyni vaxtda hər iki ştamla yoluxduğu zaman baş verir. İlk dəfə 2021-ci ildə Cənubi Afrikada qeyd alı-

nan Omicron ştamı ilə genetik əlaqəli olan KP.3.3 və KC.1.1 birləşməsindən ibarətdir. Omicron yüksək yoluxucu idi, lakin SARS-CoV-2-nin əvvəlki versiyalarından daha az ağır olub.

COVID-19-a qarşı peyvənd almaq üçün aşağıdakı qruplara peyvənd tövsiyə olunur:

X hamilə qadınlar;
X 60 yaşdan yuxarı şəxslər;
X zəifləmiş immun sistemi və ya xroniki xəstəlikləri olan böyüklər və uşaqlar;
X ağır yoluxma riski yüksək olan şəxslər;
X yoluxma riski yüksək olan peşələrin nümayəndələri (həkimlər, müəllimlər, hərbiçilər və s.)

Qeyd edək ki, 2019-cu ildə Çinin Uhan bölgəsində ortaya çıxan və dünya miqyasında pandemiya səbəb olan COVID-19-un yeni bir ştamı olan XEC variantı ilə bağlı narahatlıqlar bir neçə aydır ki, artıq narahatlığa səbəb olub. Omicronun bir alt qrupu kimi tanınan bu yeni variant artıq Avropa ölkələrində və Rusiyada müşahidə edilib. Mütəxəssislər onun xüsusiyyətləri və yaratdığı

Yeni naməlum virus gəlir - bu qrup insanlar risk altında

Həkim: "Elmin gücü çatmır ki, davamlı olaraq hər yeni virusa vaxtında peyvənd, yaxud dərmanlar hazırlasın, ona görə..."

risklər barədə açıqlamalar verib.

Bəs şəxs korona keçirib-sə, yaxud zamanında peyvənd vurdurubsa, təzədən peyvənd olunmağa ehtiyac varmı? Hazırda Azərbaycanın ehtiyatında hansı peyvəndlər var? Hansını vurmaq məsləhətdir? Epidemiya təhlükəsi varmı? Konkret hansı xəstələr daha diqqətli olmalıdır?

İnvaziv ağır mütəxəssisi Zülfüqar Yusifov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"la fikirlərini bölüşüb: "Yeni bir virusun yayılması haqqında məlumatlar təsdiqini tapır. Ümumiyyətlə, son aylarda bir neçə virusun adı çəkilir. Dünyanın ayrı-ayrı yerlərində müxtəlif virusların fəaliyyəti haqqında məlumatlar yer alır. Bir müddət əvvəl meymunçığı haqqında geniş müzakirələr gedirdi. Bu gün də XEC virusu aktualdır. Virus orqanizmdə əsasən yorğunluqlarla əzginliklə müşahidə olunur. Əzələ ağrıları, ümumi halsızlıq olur. Bunlar tək bu

virus üçün xarakterik əlamətlər deyil. Çünki bütün yoluxmalar zamanı, infeksiya prosesləri zamanı orqanizmdə müəyyən proseslər baş verir ki, xüsusən sitokin elementlərinin artmasına gətirib çıxarır. Bunlar da iltihabı artırır, iltihab prosesi də öz növbəsində ağrıların yaranması, hərəkət məhdudluğu ilə, yorğunluq, iştahsızlıq və digər əlamətlərlə özünü büruzə verir. Qeyd etmək istərdim ki, tək bu virus deyil, əvvəllər də viruslar var idi. Qrip viruslarının növ müxtəlifliyi var. Hər il yeni-yeni ştamlar meydana çıxır. Əvvəllər də bunlar var idi. Sadəcə, bu gün əhəlinin sıxlığı, hərəkət aktivliyinin həddən artıq sürətli olması və toplumların daha çox bir yerdə yaşaması, insanların meqapolislərə üz tutması yoluxma sıxlığını artırır. İkinci bir tərəfdən, bu gün tibbin həmin virusları aşkarlamaq imkanları çox artıb. Bu baxımdan tez-tez bu informasiyalara rast gələ bilirik. COVID-dən danışırıqsa, bu virus bir neçə

dəfə mutasiyaya uğradı, bir neçə növ dəyişikliyi meydana çıxdı. Viruslar insan orqanizminə daxil olurlar, buradakı baş verən dəyişikliklərə, aparılan müalicələrə, yaxud öz həyat tsikllərinə uyğun olaraq modifikasiya olunaraq yeni bir şəkli alırlar. Bu da yeni virus şəklinə dəyişdirilə bilər. Əlbəttə, bunların müalicəsi və peyvənd hazırlanması da olduqca böyük çətinliklər tələb edir. Çünki bu virusların yenilənməsində bir dinamika var. Hər zaman elmin gücü çatmır ki, davamlı olaraq hər yeni virusa vaxtında peyvənd, yaxud dərmanlar hazırlasın".

O ki qaldı ölkəmizdə müxtəlif qrip ştamlarına, viruslara qarşı pruyvəndlərin olmasına, həkim ölkəmizdə peyvəndlərin olduğunu vurğulayıb: "Vaxtaşırı olaraq Səhiyyə Nazirliyi tərəfindən maarifləndirici olaraq televiziya, mətbuatda anonslar verilir. Lokal olaraq da poliklinikalarda xidmətlər göstərilməkdədir, insanlar

bundan yararlanırlar".

Professor Sinem İliyaz mediaya açıqlamasında deyib ki, XEC ştamı COVID-19-un əvvəlki ştamlarına bənzəyir və əsasən yuxarı tənəffüs yolları infeksiyaları kimi özünü göstərir. O qeyd edir ki, bu yeni ştam ümumilikdə daha yüngül keçir və xəstələrin çoxu ciddi fəsadlar yaşamır. Lakin payız və qış aylarında yuxarı tənəffüs yolu infeksiyalarında artımın olması gözlənilir, xüsusən də məktəblərin açılması ilə xəstələrin sayının artacağı düşünülür. Vaksınlar bu yeni ştama qarşı da təsirli-dir, lakin vaxt keçdikcə vaksınların təsir gücü bir qədər zəifləyir bilər. Həkimlər bildirir ki, xəstəlik daha çox yaşlılar və xroniki xəstəlikləri olan insanlarda ağır keçir. Həmçinin insanların çox olduğu məkanlarda maska taxmağın və şəxsi gigiyenaya diqqət etməyin xəstəliyin yayılmasının qarşısını alacağını vurğulayırlar.

□ **Afaq MİRAYIQ, "Yeni Müsavat"**

Azərbaycana 8 ayda 900 mindən çox smartfon idxal edilib

2024-cü ilin yanvar-avqust ayları ərzində Azərbaycana 251 milyon 717 min dollar dəyərində 904 min 782 ədəd smartfon idxal edilib.

"APA-Economics" Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir ki, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə bu göstərici say baxımından 12.5% və ya 100 min 855 ədəd, dəyər baxımından isə 22% və ya 45 milyon 527 min dollar çoxdur. Belə ki, 2023-cü ilin ilk 8 ayı ərzində ölkəyə 206 milyon 190 min dollar dəyərində 803 min 927 ədəd smartfon gətirilib.

Hesabat dövründə ölkəyə gətirilən smartfonun bir ədədinin orta idxal qiyməti 472 manat təşkil edib. Bu göstərici əvvəlki ilin müvafiq dövründə 436 manat idi.

Bu dövrdə ölkəyə smartfon əsasən Çindən (702 814 ədəd), Vyetnamdan (142 934 ədəd), Hindistandan (55 301 ədəd) və Amerika Birləşmiş Ştatlarından (26 36 ədəd) gətirilib. Bu məhsul Çindən 450 manata, Vyetnamdan 581 manata, Hindistandan 394 manata, Amerika Birləşmiş Ştatlarından isə 1954 manata idxal edilib.

Qeyd edək ki, hesabat dövründə Azərbaycandan 143,5 min ABŞ dolları dəyərində 888 ədəd smartfon ixrac edilib. Çexiya (316 ədəd) və Honqonqa (571 ədəd) ixrac edilən bu məhsulun orta qiyməti 275 manat təşkil edib.

Arağın minimum qiyməti müəyyənləşəcək

Alkoqollu içkilərin minimum qiymətinin müəyyən olunması yalnız arağa şamil edilən qaydadır.

APA xəbər verir ki, bunu Milli Məclisdə İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin dünən keçirilən iclasında "İstehlakçıların hüquqlarının müdafiəsi haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişikliyin müzakirəsində komitənin sədri Azər Əmiraslanov deyib.

Komitə sədri bildirib ki, bu məsələnin həssaslığı əvvəlcədən nəzərə alınıb: "Burada seqmentlər çox genişdir. Bu layihə Prezidentin tapşırığı əsasında hazırlanıb. Bu tapşırıqda məhsulun pərakəndə satış qiyməti nəzərdə tutulub. Minimum qiymət müəyyən olunarkən bunun qaydaları nəzərə alınacaq. Bunun da meyarları müəyyənləşdiriləcək. Qiymətin formalaşmasının prinsiplərinə görə istehsalçı müəssisənin maya dəyəri, istehsal xərcləri, aksiz vergisi, istehsalçı müəssisənin özünün qoyduğu qiymət (ƏDV-li,

ƏDV-siz) nəzərə alınacaq. Topdan satış mərhələsində artıq formalaşmış qiymət də nəzərə alınacaq. Bu qanun qəbul edildəndən sonra minimum qiymətin müəyyən edilməsi qaydası hazırlanacaq. Əsas məsələ keyfiyyətsiz məhsul istehsal edənlərin bazara daxil olmasıdır. Çünki bu məhsullar bazara daxil olanda, bazardan çıxarılan da müəyyən ziyanlar verir və qanunsuz sahibkarlığa

səbəb olur. İnzibati Xətalər Məcəlləsində bu qanunu pozanlar üçün çox yüksək məbləğdə sanksiyalar nəzərdə tutulacaq. Minimum qiymət artımı qiymət artımına səbəb ola bilər. Burada həm də xərclərin uçotu gedəcək. İstehlakçılar da rəsmi uçotda olacaq. Bu şərtlərə görə qiymət artımı ola bilər. Bazarda elə qiymətə araqlar var ki, litri 1 manatdır. Amma hazırda 1 litr arağın

aksiz vergisi 4 manat 18 qəpikdir. Bu qiymətdən aşağı olan məhsullar keyfiyyətsizdir. Xırda sahibkar qanunsuz sahibkardır və keyfiyyətsiz məhsul istehsal edirsə, bazardan çıxarılmalıdır. Yerli istehsalçılar - haqlı rəqabət aparənlər öz məhsullarını ixrac edə bilərlər, stabil bazarları var, amma onlar yerli bazarda öz məhsullarını realizə edə bilmirlər. Buna səbəb qanunsuz sahibkarlıqdır".

Dünya Bankı Azərbaycanda 2024-cü il üçün illik inflyasiya proqnozuna yenidən baxaraq aprel ayına olan 3%-dən 4,2%-ə yüksəldib. Bu barədə DB-nin hesabatında qeyd edilir. Yenilənmiş hesabatda əsasən, 2025-ci il üçün proqnoz 3,5%-dən 3,4%-ə, 2026-cı il üçün isə 4%-dən 3%-ə endirilib.

Hesabatda qeyd olunub ki, iyun ayında yanacağın bahalaşması ilə əlaqədar ilin ikinci yarısında müəyyən sürətlənməyə baxmayaraq, bu il inflyasiya Azərbaycan Mərkəzi Bankının (AMB) hədəf göstəricisi həddində qalacaq. Ortamüddətli perspektivdə güclü xarici təzyiqlərin olmayacağı şəraitdə daxili tələbin yavaşlaması fonunda orta illik inflyasiya təxminən 3,2% (əvvəlki gözlənti 2,2% olub) səviyyəsində proqnozlaşdırılır.

Dünya Bankı həmçinin əlavə qeyri-müəyyənlik yaranan və xammal qiymətlərinin artmasına təsir edə bilən geosiyasi gərginliyin davam etdiyini bildirir.

2023-cü ildə illik inflyasiya AMB-nin hədəf diapazonunun aşağı həddinə (4% ± 2%) yaxınlaşaraq 2,1% təşkil edib.

Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, bu ilin yanvar-sentyabr aylarında orta illik inflyasiya 1,5% təşkil edib. Eyni zamanda qida məhsulları, içkilər və bütün məmulatların qiymətləri orta hesabla 0,4%, qeyri-qida mallarının qiymətləri 1,4%, əhaliyə göstərilən ödənişli xidmətlərin qiymətləri isə 3,3% artıb.

AMB iyul ayında verdiyi açıqlamada baza ssenari üzrə inflyasiyanın 2024-cü ildə 5,4%, 2025-ci ildə isə 5,5% olacağını proqnozlaşdırdığını bildirib. Proqnozlara yenidən baxılması mənatın nominal effektiv məzənnəsinin daha aşağı tempə möhkəmlənməsi gözləntisi

və qiymətləri dövlət tərəfindən tənzimlənən məhsul və xidmətlərin qiymət və tariflərində edilən dəyişikliklərlə bağlıdır. Mərkəzi Bank tənzimlənən qiymətlərdə artımın inflyasiyaya təsirini 1,5 faiz bəndi səviyyəsində qiymətləndirir ki, bunun da 1 faiz bəndi 2024-cü ildə reallaşdıran bilər.

Qeyd edək ki, 2024-cü ilin sentyabr ayında istehlak qiymətləri indeksi 2023-cü ilin sentyabr ayına nisbətən 103,5 faiz, o cümlədən qida məhsulları, içkilər və bütün məmulatları üzrə 102,9 faiz, qeyri-qida məhsulları üzrə 101,9 faiz, əhaliyə göstərilmiş ödənişli xidmətlər üzrə 105,7 faiz təşkil edib.

Bu barədə Dövlət Statistika Komitəsinə istinadən xəbər verir. Qeyd edilib ki, 2024-cü ilin sentyabr ayında istehlak qiymətləri indeksi əvvəlki aya nisbətən 100,3 faiz, yanvar-sentyabr aylarında isə əvvəlki ilin müvafiq dövrünə nisbətən 101,5 faiz təşkil edib.

Bu proqnozlar nə dərəcədə özünü doğruldacaq? Qeyd etmək yerinə düşər ki, bu il onsuz da həm ərzaq, həm də qeyri-ərzaq məhsullarının qiymətində artım müşahidə edildi. Əhali qiymət artımı ilə bağlı narazılığını bildirir. Inflyasiyanın yüksək olması ilə bağlı əsas var. Bəs beynəlxalq bankların proqnozları özünü doğruldarsa, bu özünü hansı sahədə, yaxud hansı məhsulların qiymətində göstərəcək?

Dünya Bankı ölkəmiz üçün inflyasiya proqnozunu artırdı - səbəb

Bahalaşma daha hansı sferada özünü göstərəcək?; **ekspert:** "Hökumət növbəti ildə kommunal haqların qiymətini artırma bilər, çünki..."

İqtisadçı Xəlid Kərimli mövzu ilə "Yeni Müsavat"a deyib ki, beynəlxalq banklar il üçün ümumi mülahizələr verir, amma hadisələrin gedişində proqnozlarını dəqiqləşdirirlər: "Məsələn, ilin ortasında hökumət dizel yanacağının qiymətini qaldırdı, 92 markalı dizelin qiymətini qaldırdı. Sərnişin daşımanın qiyməti qalxdı. Bunlar da inflyasiyanın komponentləridir. Bir-

başla olaraq istehlak qiymətləri indeksində ictimai nəqliyyatın qiyməti var. Əvvəl 40 qəpiyə olan gediş haqqı indi 50 qəpikdir, 10-15 faiz təsir edir. Ona görə inflyasiya proqnozlarını yüksəltdi. Amma inflyasiya Mərkəzi Bankın çərçivəsində olacaq. Mərkəzi Bankda 4% ± 2% arasında inflyasiya hədəfləməsi var, yeni minimum 2%, maksimum 6% istəyir. Bunu özü

üçün düzülə bilən çərçivə hesab edir".

İqtisadçı əlavə edib ki, hazırda yağ, ağartı məhsulları, pendir, ət məhsullarının qiyməti dayanmadan artır: "Dünyanın qiymətində də artım oldu. Buğda, duru yağın qiymətində bir stabilizmə var. Ümumi şəkildə Azərbaycanın istehlak bazarı dünyada baş verən proseslərdən asılıdır. Dünyanın əm-

tə bazarında baş verən dəyişikliklər bizim bazara da təsir edir. Bu yaxınlarda hökumət iki məhsulun idxal rüsumunu artırdı, balıq məhsullarında 0 faiz idi. Dondurulmuş və diri balıqların rüsumu 15 faiz oldu. Avtomatik olaraq bu məhsulların qiyməti bahalaşacaq. Yaxud da ayaqqabılara rüsum tətbiq edildi, avtomatik olaraq onlar da bahalaşacaq. Amma bir var dövlətin özünün təyin etdiyi qiymətlər, Tarif Şurası bunu təyin edir. Mən güman edə bilmirəm ki, hökumət bu il yox, növbəti ildə digər kommunal haqların qiymətini artırma bilər. Təbii qazın artmasını güman etmirəm, amma elektrik enerjisinin də, yaxud da istilik qiymətlərində artım ola bilər. Amma qazın və benzinin yaxın gələcəkdə bahalaşacağını gözləmirəm. Dünya Bankı, Mərkəzi Bank və İqtisadiyyat Nazirliyinin proqnozları gələn il üçün inflyasiyanın 3% olacağına dairdir. Buna görə mən güman etmirəm ki, hökumət kəskin bahalaşmaya getsin. Dünya əmtəə birjasında da, ərzaq bazarında da ciddi qiymət artımı gözlənilmir. Amma bu da iqtisadi, siyasi hərbi məsələlərdən asılıdır. Çünki son beş ildir pandemiya, siyasi hərbi məsələlər qiymətlərə çox təsir edir. Ümumilikdə bu il üçün 4%-lik, gələn il üçün 3%-lik inflyasiya ölkəmiz üçün təhlükəli deyil. Ötən il 9%-lik inflyasiya var idi".

□ **Afaq MİRƏYİQ,**
"Yeni Müsavat"

Ötən il qüvvəyə minən "Siyasi partiyalar haqqında" Qanuna görə, seçkilərdən sonra partiyaların maliyyələşməsi ilə bağlı yeni qaydalar qüvvəyə minib. Əvvəlki qanunda parlamentdə təmsil olunmayan partiyalar dövlətdən yardım almaq üçün seçkilərdə ən azı 3% səs qazanmalı idi. İndi bu qayda ləğv edilib və seçkilərdə səs qazanan bütün partiyalara aid olacaq.

Belə ki, dövlət tərəfindən ayrılan vəsaitin 2,5 faizi parlament seçkilərində iştirak edən və namizədləri etibarlı səs qazanan, lakin parlamentə düşməyən partiyalar arasında bərabər, yerdə qalan 2,5%-i isə həmin partiyalar arasında proporsional qaydada (yəni aldıkları səsə uyğun olaraq) bölünür.

Qeyd edək ki, sentyabrın 1-də keçirilən parlament seçkilərində 25 siyasi partiyanın nümayəndələri iştirak edib. Yeni Milli Məclisdə 11 siyasi partiya təmsil olunur. Beləliklə, parlament partiyaları ilə yanaşı 14 siyasi partiya da maliyyə dəstəyi verəcək.

Modern.az-ın əldə etdiyi məlumata görə, artıq siyasi partiyaların yeni maliyyələşmə mexanizmi ilə bağlı işlərə başlanılıb. Maliyyə Nazirliyi tezliklə partiyalara vəsait ayırmağa başlayacaq.

Məlumatı AĞ Partiyasının sədri Tural Abbaslı da sayta açıqlamasında təsdiqləyib.

"Qanunun maliyyələşmə ilə bağlı müddəası artıq par-

lament işə başladığı gündən tətbiq olunmağa başlayır. Həm parlament partiyaları, həm də seçkidə iştirak edib, parlamentə düşməyən siyasi partiyalar maliyyələşəcək. Burada maliyyə hesablaması siyasi partiyaların həm seçkilərdə iştirakına, həm də topladığı səsə görə olacaq. Artıq proses başlayıb. Maliyyə Nazirliyi tərəfindən bizə məlumat verilib. Bəzi lazımı sənədlər artıq toplanılır. Həmin sənədlər Maliyyə Nazirliyinə təqdim olunacaq. Yəqin ki, artıq büdcədən ayrılmalı olan maliyyə yaxın günlərdə partiyaların hesabına keçəcək", - o qeyd edib.

Qeyd edək ki, parlamentdə təmsil olunmayan aşağıdakı siyasi partiyalar dövlətdən maliyyə yardımı alacaq:

Müsavat Partiyası;
AĞ Partiya (AGP);
Azərbaycan Ümid Partiyası (ÜMİD);
Azərbaycan Xalq Partiyası (AXP);
Azərbaycan Demokrat Partiyası (ADP);

Dövlət seçkidə iştirak edən partiyalara vəsait ayıracaq

Maliyyələşmə mexanizmi ilə bağlı işlərə başlanılıb, Maliyyə Nazirliyi isə...

Ədalət Partiyası;
Müasir Musavat Partiyası (MMP);
Klassik Xalq Cəbhəsi Partiyası (KXCP);
Milli Dirçəliş Hərəkatı Partiyası (MDHP);
Yeni Zaman Partiyası (YZP);
Gələcək Azərbaycan Partiyası (GAP);
Haqq Ədalət Partiyası (HƏP);
Azad Vətən Partiyası (AZAD VƏTƏN).

Xatırladaq ki, 2024-cü ilin büdcəsində partiyalar üçün 5 milyon manat vəsait ayrılıb.

Ötən həftə Türkiyədə 3+3 formatında Azərbaycan, Türkiyə, Rusiya, İran və Ermənistan XİN rəhbərlərinin (Gürcüstan xaric) ikinci sammiti baş tutdu. İstanbulda keçirilən zirvə görüşündə, gözlənilməli kimi, əsas müzakirə mövzularından biri Bakı və İrəvan arasında sülh müqaviləsinin tezləşdirilməsi ilə bağlı oldu.

Təəssüf ki, Ermənistan yenə sözü ilə əməli uyğun gəlməyən tərəf kimi yadda qaldı. Təkcə bu faktı qeyd etmək kifayətdir ki, nazir Ararat Mirzoyan İstanbulda sülh bəyanatları verdiyi gün Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin Baş Qərargah rəisi, general Edvard Asryan ABŞ-da, Pentaqonda amerikalı həmkarı, general Çarlz Braunla görüş keçirdi. Ermənistan Müdafiə Nazirliyinin məlumatına görə, görüşdə tərəflər müdafiə sahəsində Ermənistan-ABŞ əməkdaşlığını müzakirə edib. ABŞ-ın Baş Qərargah rəisi söyləyib ki, ölkəsi Ermənistan Silahlı Qüvvələrinin transformasiyası və islahatlarına dəstəyi davam etdirəcək. Həmçinin birgə tədbirlərin davamlılığı müzakirə edilib.

Belə olan surətdə İrəvanın sülh sənədi ilə bağlı səmimiyyətinə necə inanmaq? Bu səbəbə Azərbaycan Prezidentinin xüsusi tapşırıqlar üzrə nümayəndəsi Elçin Əmirbəyov ötən həftə Almaniyanın "Berliner Zeitung" qəzetinə müsahibəsində "Ermənistanın sülh prosesindəki mövqeyinə şübhə ilə yanaşırsınız" deməkdə tam haqlıdır.

Xəbər verildiyi kimi, o, Ermənistanın Almaniyadakı səfirinin "Azərbaycanla sülh sazişi lap elə gələn birinci gün imzalanıla bilər" ifadəsini qeyri-real və aldatma xarakterli bir açıqlama kimi dəyərləndirib. Əmirbəyovun sözlərinə görə, hazırkı sülh sazişi layihəsində hələ də ciddi və tam həllini tapmamış problemlər mövcuddur. O, Ermənistanın bu prosesdə beynəlxalq ictimaiyyəti yanlış olaraq, konstruktiv addımlar atdığı görüntüsünü yaratmağa

çalışdığını vurğulayıb: "Əslində isə Ermənistan prosesin irəliləməsinə gecikdirir və sülh danışıqlarını dalana dirəyir. Ən böyük problem də Ermənistanın hələ də öz konstitusiyasında Azərbaycan torpaqlarına qarşı ərazi iddialarını saxlamasıdır".

Əmirbəyov həmçinin deyib ki, Ermənistanın müttəfiqləri tərəfindən aldığı hərbi və diplomatik dəstək nəticəsində İrəvanın sülhə meylliliyi daha da azalıb.

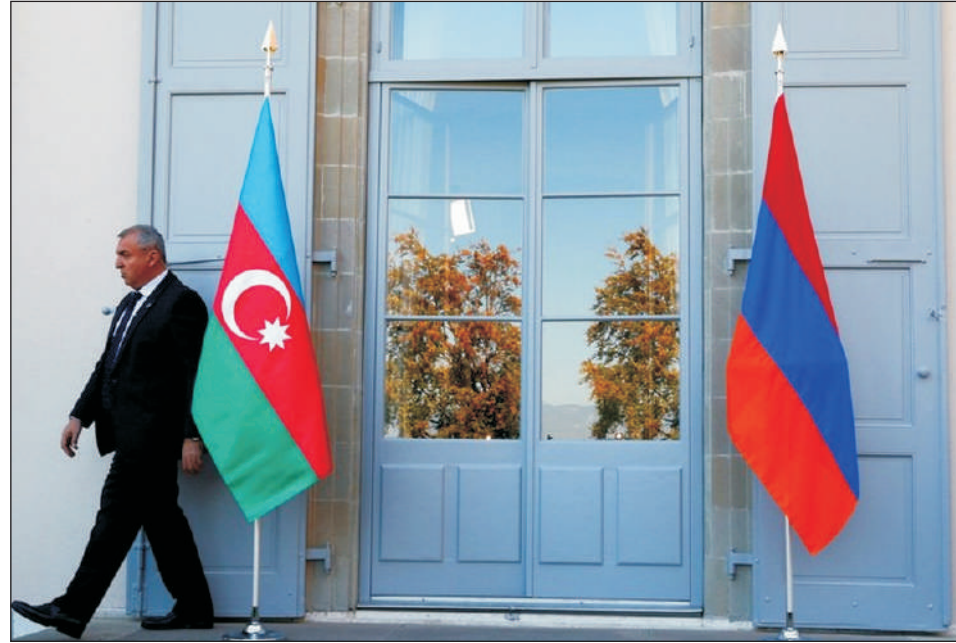
Prezident İlham Əliyev isə oktyabrın 21-də ABŞ prezidentinin xüsusi köməkçisi və Milli Təhlükəsizlik Şurasının Avropa üzrə baş direktoru Maykl Karpenterə qəbul edərək deyib ki, sülh müqaviləsinin və onun əsasını təşkil edən beş prinsipin təşəbbüsünün məhz Azərbaycandır. Dövlət başçısı vurğulayıb ki, ölkəmiz regional sülh gündəliyini dəstəkləyir.

Prezident İlham Əliyev qeyd edib ki, Ermənistanın sülh müqaviləsinin mətni üzrə son təkliflərini 70 gündən sonra göndərməsi bu ölkənin prosesin irəli aparılması niyyəti ilə bağlı müəyyən suallar doğurur. Ermənistanın konstitusional əsasda Azərbaycana qarşı ərazi iddialarının sülh müqaviləsinin imzalanması yolunda başlıca maneə olduğunu bildiren Prezident İlham Əliyev ölkəmizin prosesin irəli aparılması üçün bundan sonra da qəti addımlarını davam etdirəcəyini vurğuladı.

Bu arada Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan bildirib ki, Bakı ilə İrəvan arasında sülh sazişi ilə bağlı sənəd bu həftə Ermənistan parlamentinə təq-

Ermənistan yarımçıq sülh müqaviləsi layihəsini parlamentə çıxarır - Azərbaycanın mövqeyi

Sülh riyakarlığı: Mirzoyan İstanbulda, Asryan Pentaqonda, Simonyan isə...

dim ediləcək. Məqsəd nədir? İrəvan yarımçıq sülh sənədi layihəsini ictimailəşdirməklə nəyə nail olmaq istəyir? Bu Bakıya qarşı şantaj deyil ki? Azərbaycan tərəfinin də eyni addımı atması mümkündürmü?

Ədalət Partiyasının sədr müavini, siyasi şərhçi Mütəllib Rəhimli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, hazırkı situasiya Ermənistan sülh müqaviləsini imzalamağa tələsdiyi təsi-

rini göstərir, lakin Azərbaycan tərəfi daha təmkinli yanaşır. Bu da başa düşüldür. Ermənistan əslində yarımçıq sülh sənədi imzalanmasını istəyir. Azərbaycan isə sülh müqaviləsinə gələcəkdə iki ölkə arasında və bütövlükdə regionda normal münasibətlərin yaranması, daimi sülhün, sabitliyin qorunmasının təminatı kimi yanaşır: "Ona görə də Azərbaycan haqlı olaraq hesab edir ki, sülh müqaviləsində iki-

mənəli fikir, razılaşdırılmayan bənd qalmamalıdır. Bu olmadan Azərbaycan hansısa yarımçıq sənədi parlamentin və ictimaiyyətin müzakirəsinə çıxarmağı məqbul saymır. Ermənistan isə beynəlxalq aləmə özünü sülhsevər ölkə kimi göstərməyə çalışır. Halbuki bu ölkə Azərbaycanın 20 faiz torpaqlarını 30 il müddətində işğal altında saxlayıb. Ermənistanın sülhlə bağlı bu cür tələsik addımları müəyyən şübhələr

də yaradır. Belə ki, o gələcəkdə torpaq iddiası və münafişlər üçün rəsmi dövlət sənədlərində müəyyən əsasları qoruyub saxlamağa və ortada razılaşdırılmamış konfliktli situasiyaların mövcudluğuna çalışır. Təbii ki, sülh müqaviləsinin detalları tam razılaşdırılmalıdır. Bundan sonra ictimaiyyətin müzakirəsinə təqdim olunmalıdır. Xalqımız əmin olmalıdır ki, Ermənistan bir daha müharibə, işğal, ərazi iddiaları kimi ideoloji təbliğat aparmayacaq, hər hansı dövlətin forpostu kimi çıxış etməyəcək. İmzalanacaq sülh müqaviləsi, sadəcə, kağız üzərində bir razılaşma olmamalıdır, hər bir bəndi işlək, məsuliyyət və öhdəlik yaradan canlı sistemə çevrilməlidir. COP29 qabağı Ermənistanın sülh müqaviləsi ilə bağlı təkidli çağırışları onun səmimiyyətinə kölgə salır. Çünki bu ölkənin rəhbərliyi hesab edir ki, Azərbaycana beynəlxalq təzyiqi təşkil edərək istəklərinə nail ola bilərlər. Amma bu əbəsdir. Azərbaycan xalqı Qazağın 3 kəndinin geri qaytarılması, Naxçıvanın Kərki kəndinin əqibətinin müəyyənləşdirilməsi, Ermənistandan dədə-baba torpaqlarından qovulan 300 mindən çox insanın tələyinə aydınlıq gətirilməsi kimi praktik məsələlərin həllini görmək istəyir".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

"Gürcüstanda neft-qaz kəmərlərinə təhlükə Qərbin marağında deyil" - politoloq

Ekspert bildirir ki, Gürcüstan siyasi döyüş meydanına çevriləcək, amma...

Gürcüstan 26 oktyabr seçkiləri ilə bağlı tələyüklü bir həftəyə daxil olub. Azərbaycan üçün bu seçkilərin əsas əhəmiyyəti isə əsəvərmə günündən sonra qərb qonşumuzun üzvləşə biləcəyi qarışıqlıq, mümkün siyasi kətkilliklərdir. Çünki Gürcüstan ərazisindən strateji əhəmiyyətli neft-qaz kəmərləri (Bakı-Tiflis-Ceyhan, Bakı-Tiflis-Ərzurum) keçir. Rusiyada yaşayan ermənişilli politoloq Karine Gevorkyan deyib ki, Gürcüstanda sabitliyin pozulması son dərəcə təhlükəli ssenarilərə gətirib çıxara bilər.

Onun fikrincə, 2004-cü ildə neft hasilatı ilə məşğul olan Azərbaycan akvatoriyasında beynəlxalq konsorsium qərara

gəlib ki, neftin Bakı-Tiflis-Ceyhan boru kəməri ilə nəqlinə təhlükə yaranarsa, Güney Qafqazdakı hissəyə Azərbaycan cavabdehlik daşıyır: "Azərbaycanın hüququ var ki, Gürcüstanda vəziyyət qarışırsa, xüsusən də boru kəməri yaxınlığında təxribatlar və partlayışlar olarsa, əraziyə 10 minlik kon-

tingent göndərsin". Gevorkyana görə, bu, bütün ərazinin zəbt edilməsi anlamına gəlmir: "Bu, yalnız Gürcüstanın cənubudur, lakin kritik dərəcədə çətin vəziyyətdir. Sual olunur: Moskvada, Tehrandə buna necə reaksiya verəcəklər?"

Erməni politoloqun iddia etdiyi kimi, Azərbaycanın belə bir öhdəliyi varmı? Azərbaycan, Türkiyə və Gürcüstan arasında əldə olunmuş razılaşmaya görə, hər il, növbə ilə üç ölkənin ərazisində xüsusi təyinatlıların ortaqları keçirilir. Hədəflərdən biri də ərazidən keçən strateji neft-qaz kəmərlərinin təhlükəsizliyini təmin etməkdir. Yada salaq ki, Gürcüstanda parlament seçkilərinə 6 gün qalmış müxalifət tərəfdarları ölkənin Avropa Birliyinə inteqrasiyasına dəstək məqsədilə paytaxt Tiflisdə yürüş keçiriblər. Gürcüstanda parlament seçkiləri 26 oktyabrda keçiriləcək. Hazırda qərbpərəst prezident və vətəndaş cəmiyyəti "Gürcü arzusunu" siyasətinə etiraz edir. Müxalifət hesab edir ki, hakim partiyanın addımları Avrointeqrasiya kursunu dayandırır. Artıq ABŞ və Avropa Birliyi bu öl-

kəyə yardımları kəsib. Eyni zamanda iqtidarla Rusiya arasında təmaslar var və bu da təngizlə qarşılır. Ekspertlərə görə, Moskva-Tiflis yaxınlaşması Abxaziya, Cənubi Osetiya probleminin Gürcüstanın xeyrinə həllinə gətirib çıxara bilər. Odur ki, ölkənin strateji aqibəti 26 oktyabr seçkiləri və sonrası belli olacaq. Azərbaycana isə qonşusunda sabitlik lazımdır...

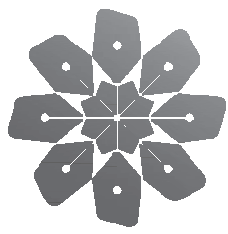
Professor Qabil Hüseynlinin "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Rusiya kəşfiyyatı Qərbin Gürcüstanda inqilab hazırladığını deməsinə baxmayaraq, ABŞ üçün Bakı-Tiflis-Ceyhan kəmərinin mühüm əhəmiyyət kəsb etdiyini düşünür. Onun fikrincə, Vətən müharibəsindən əvvəl erməni ordusu Tovuz təxribatlarına əl atmaqla neft-qaz kəmərlərinə təhdid yaratmışdı, lakin bu məsələ Qərb tərəfindən də müsbət qarşılanmadı. "Ona görə Gürcüstanda siyasi böhranın başlaması nəticəsində Qərbin enerji infrastrukturuna zərər vurmaq niyyətində olduğunu düşünürəm", - deyər professor belə qiymətləndirir.

Rusiya ilə ABŞ arasında Gürcüstan uğrunda rəqabətin getdiyini bildiren Q.Hüseynlinin sözlərinə görə, Cənubi Qafqazda strateji savaşaın həlledici mərhələsindəyik: "Ermənistan iqtisadi əməkdaşlıqda Rusiya ilə işlə-

məyə davam etsə də, siyasi və təhlükəsizlik sahəsində Qərblə məsləhətləşir. Bunun ardınca Gürcüstan yenidən Avropanın orbitinə yaxınlaşmağa nail olarsa, regionda Rusiyanın mövqeyinə təsir edəcək. Mənə elə gəlir ki, bu seçkidə iqtidar partiyası qalib gələcək. Bu da çoxminlik mitinqlərlə nəticələ-nəcək. Gürcüstan siyasi döyüş meydanına çevriləcək. Əgər müxalifət küçə hərəkatı ilə qalib gəlsə, ciddi bir siyasi krizis başlanacaq. Lakin iqtidar partiyası seçkilərin nəticələrinə istinad edəcək, etirazları zor gücünə yatıracaq, sonra Rusiya-Gürcüstan münasibətlərində yeni dövr başlanacaq".

Q.Hüseynli Azərbaycanın neft-qaz kəmərlərinə görə təhlükəsizliyə cavabdeh olduğunu xatırladaraq zənn edir ki, hadisələr bu qədər kritik bir təhdid həddinə çatmayacaq: "Qərb bölgədə sabitliyin tərəfdarıdır. Bu neft-qaz kəmərlərinə təhlükə ABŞ və Avropanın marağında deyil. Düşünürəm ki, Rusiya da bunu istəyir. Yeni 2008-ci ildə beş günlük müharibə dövründə belə hər hansı problem olmamışdı və enerji resursları nəql edilmişdi. Sadəcə, postsovet məkanında yarış gedir - Ukrayna, Moldova, Gürcüstan, Ermənistan. Hər birində şərait fərqlidir".

□ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Vətəndaş cəmiyyəti, hüquqi dövlət quruculuğu

“Vətəndaş cəmiyyəti anti-Azərbaycan dairələrə qarşı həmrəylik nümayiş etdirməlidir”. “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bu təşəbbüslə Demokratiya və İnsan Hüquqları Komitəsinin sədri Cingiz Qənizadə çıxış edib. Onun sözlərinə görə, qeyri-hökumət təşkilatları COP29 ərəfəsində güclənən çirkin kampaniyaya birgə etiraz etməlidir.

Hüquq müdafiəçisi hesab edir ki, BMT-nin İqlim Dəyişikliyi Konfransı keçirilir, hədəf isə Azərbaycandır: “Həmin qüvvələr ev sahibinə hücumla keçiblər. Hərçənd konfrans BMT-yə aiddir. Biz təşkilatçıyıq. Amma ermənipərəst mərkəzlər Azərbaycana fokuslanıblar. Fikrimcə, vətəndaş cəmiyyəti, ictimaiyyət səsinə qaldırılmalıdır. Çünki son günlərdə bu şəbəkələr daha böyük nifrətlə üstümüzə gəlməyə başlayıblar”.

Ç.Qənizadənin sözlərinə görə, ötən il Qətər bu konfransa ev sahibliyi edib və bu ərəb ölkəsi də ittihamlara məruz qalıb: “Deməli, iqlimə aid konfransı siyasiləşdirib böhtan xarakterli kampaniya aparılır. Biz əvvəldən gözləyirdik ki, Azərbaycan da bu qərəzli münasibətdən siqortalanmayacaq. Lakin hər bir tənqidin və ittihamın da dozası var. Təəssüf ki, bəzi Qərb ölkələri, beynəlxalq təsisatlar, müxtəlif fondlar, ayrı-ayrı təşkilatların nümayəndələri, o cümlədən avropalı deputatlar, Fransa kimi düşmənçilik edən mərkəzlər total hücumla keçiblər. Hazırda bir sıra Qərb nəşrləri Azərbaycan haqda ol-

mazın yalan məlumatlar yayırlar. Biz bu total hücumla narazılığımızı bildirməliyik. Təbii ki, Azərbaycanda insan haqlarının pozulması ilə bağlı şikayətlər olur, eyni zamanda araşdırılır, amma bu problemi kütləvi hal kimi təqdim etmək yolverilməzdir”.

Müəssisimiz əlavəsinə görə, həbsdə olan separatçıları “siyasi dustaq” adlandırmaq isə Avropa təşkilatlarının biabırçı yanaşmasıdır: “Onlar cinayət törədiblər və cəza alacaqlar. Məsələ bu qədər sadədir. COP29 başa çatdıqdan sonra həmin anti-Azərbaycan mərkəzlər heç separatçıları yada salmayacaq. Sadəcə, bu mötəbər konfransa az qalıb və hər fürsətdən sui-istifadə edirlər. Beynəlxalq təşkilatlar Azərbaycanda separatizmin məhvini alqışlamalıdır. Çünki Qərb elə Luqansk və Donetsk-də separatizmlə mübarizə aparan Kiyevi dəstəkləyir. Bizə çatanda isə separatçı erməniləri əzizləyirlər. Bu, qərəzdir və Avropa dəyərlərinin dəqradasiyasıdır”.

Siyasi Hüquqların Müdafiə Mərkəzinin rəhbəri Xəzər Teyyublu isə bu məsələdə

Mülki cəmiyyət, hüquq

YENİ **MÜSAVAT**
N 192 (8565) 22 oktyabr 2024

Anti-Bakı dairələrin COP29 sancısı - vətəndaş cəmiyyəti etiraza qalxdı

Tədbir BMT-yə aiddir, ermənipərəst dairələr isə Azərbaycanın üstünə düşüblər; hüquq müdafiəçiləri total hücumu pislədi

diqqəti Qarabağdan köçən ermənilərin qaydı ilə bağlı xüsusən də Qərb dairələrinin çağırışlarına cəlb edir: “Qərb ölkələri və təşkilatları Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və suverenliyini bərpa etməsinin üzərindən xeyli müddət keçsə də, ermənilərdən daha çox erməni kimi davranır, onların hüquqlarını öz hüquqları kimi müdafiə etməyi qarşılarına məqsəd qoyurlar. Üstəlik, bu məsələdə Azərbaycanla müzakirə aparmayaraq, bununla həm də ölkəmizin daxili işlərinə qarşılıqlı göstərirlər”.

Xatırladaq ki, Prezident Administrasiyasının sektor müdiri Elmir Vəlizadə “Müasir mediada yeni trendlər: informasiya təhlükəsizliyi və peşəkarlıq meyarları” mövzusunda keçirilən konfransda bu mövzuya toxunub. Onun sözlərinə görə, bu ilin noyabrında Bakıda keçiriləcək COP29 kimi böyük konfransın Azərbaycanda keçirilməsi ilə bağlı müxtəlif platformalarda dezinformasiyalar yayılır. PA rəsmisi bildirib ki, daha mütəşəkkil və səviyyəli cavablar verilməli-

dir. Onun fikrincə, xüsusilə COP29 ərəfəsində və ya konfrans bitdikdən sonra bizə qarşı bu kimi hücumlara hazır olmalıyıq. Ümumiyyətlə, demək olar ki, hər gün Qərbdəki ayrı-ayrı dövlətlərin qanunverici orqanlarının üzvləri, siyasətçilər, özünü vətəndaş cəmiyyətinin nümayəndələri adlandıranlar və jurnalistlər ittihamlar səsləndirirlər.

Eyni zamanda Azərbaycanın karbohidrogen ehtiyatlarına malik olması da bizə qarşı ittiham kimi istifadə

olunmamalıdır. Bu iddialara da ən tutarlı cavabı Prezident İlham Əliyev vermişdi. Dövlət başçısı 2024-cü il iyunun 20-də Şuşada keçirilən II Qlobal Media Forumunda bu barədə danışmışdı, ədalət-siz və ikili standartlara əsaslanan mövqə adlandırmışdı. işıqlandırmaya gəlsək, “Biz bilir ki, COP tədbirinin biri Qazqoda - Böyük Britaniyanın neft hasil etdiyi bölgəsində keçirilirdi və heç kəs o zaman Böyük Britaniyanı ittiham etmirdi ki, onların neft və qazı var. Bu, məhz bizim dediklərimizin həqiqi olduğunu sübut edir. Bu tədbirin əhəmiyyəti, əlbəttə ki, bütün bu mənfi hallardan qat-qat çoxdur. Çünki bu, qlobal miqyasda ən mühüm hadisələrdən biridir. Bu, dünyada beynəlxalq arenada bir nömrəli konfransdır və ilk dəfədir ki, postsovet məkanında keçirilir. Bizim üçün bu, misilsiz bir şansıdır ki, ən yüksək liqaya daxil oluruq. Biz təkcə təşkilatı baxımdan işlər görmürük, mahiyyət baxımından da təşəbbüslər irəli sürürük”, - deyər prezident vurğulamışdı.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Emil SALAMOĞLU

İbətə, bu il amerikalılar da, cəmi Dünya əhli də prezident Co Baydenlə başa vuracaqdır - səhv etmirəmsə, yeni prezident səlahiyyətlərinin icrasına seçkidən sonrakı, yeni növbəti ilin əvvəlindən başlayır.

Hüseynbala SƏLİMOV

üçün əslində yetəridir - hər şeyi pulun həll etdiyini və ABŞ-da oligarxların idarə etdiyini düşünən bu adamlar artıq güman edirlər ki, seçkilərin taleyi həll olunubdur və onu Harris udacaqdır!

Onların arqumentini bir az da gücləndirmək üçün deyək ki, artıq Harrisə dəstək üçün bir milyard dollardan artıq vəsait toplanıb.

Amma Donald Tramp da kasıb oğlan deyil, o, özünə milyarddır və seçkiyə sərf etmək üçün elə də maliyyə kasadlığı yaşamır. Güman, məhz buna görə, məsələni, bukmərlər belə hesab edirlər ki, seçkini Tramp udacaq. Elə son sorğular da onun nisbi üstünlüyün göstərir - ən sonuncu sorğulardan birində Tramp 48, Harris isə 46 faiz dəstək almışdı...

Üstəlik, burada bir ciddi məqam da var. Bugünlərdə deyildi ki, Trampa qarşı üçüncü sui-qəsdin qarşısı alınır.

ABŞ-da prezident, yoxsa namizəd olmaq çətinidir?..

Əvvəlcə onu deyək ki, bu cəhdlərin hələ heç birinin izləri Ağ Evə aparmır. Ona görə də demək ki, guya bunları hakimiyyət təşkil edir, bu, həqiqətdən çox-uzaq olardı.

Bu, məsələnin bir tərəfi. İkincisi, Avraam Linkolndan başlamış Con Kennediyə qədər çox ABŞ prezidentlərinə sui-qəsdlər olubdur, amma bunun prezidentliyə namizədlərə qarşı olub-olmadığını bilmirik, hətta guya hazırda müharibə aparan baş nazir Benyamin Netanyahu hakimiyyətinin də simpatiyaları onun tərəfindədir...

Birincisi, o, Yerusəlimi real olaraq İsrailin tək və bölünməz paytaxtı kimi tanıyan ilk ABŞ prezidenti oldu. Səhv etmərəmsə, bununla bağlı qərar

hələ Bill Klintonun vaxtında verilmişdi, amma D.Tramp ilk dəfə olaraq səfirliyin Təl-Əvivdən Yerusəlimə köçürülməsi haqqında qərar verdi.

İkincisi, indi “İbrahim razılaşması” adlanan siyasət də ilk dəfə onun vaxtında həyata keçirilməyə başlamışdı - ərəb dövlətləri bir-bir İsrailə münasibətlər qurmağa başladılar.

Bəlkə də elə həm də bu siyasətin bilavasitə nəticəsidir ki, hazırda Yaxın Şərqdə müharibə gətirdiyi bir vaxtda realıqda heç bir İsrail-ərəb müharibəsi yoxdur, Təl-Əviv real olaraq Tehranla və onun təsiri altında olan terrorçu təşkilatlarla müharibə aparır...

Odur ki, Trampın gücünü artırmaq çox arqument söyləmək olar, amma onun əleyhi-

nə çox ciddi bir arqument mövcuddur: ABŞ “dövlət maşını” və mövcud Dünya təhlükəsizlik arxitekturası onun əleyhinədir, çünki Tramp burada çox şeyi dəyişmək istəyir. ABŞ “dövlət maşını” bir tərəfə, yenidən seçilmiş NATO Baş katibi M.Rutte deyir ki, Alyans axıra qədər, tam qələbəyədək Ukraynanın yanında olacaq və Kiyevin qələbəsinə nail olacaqdır! Belə olan bir təqdirdə, kimə az qala, “NATO-nu buraxmağa” çağıran Trampı prezident seçilməyə qoyarmı? Biz hələ onu demirik ki, yeni Rusiya - Qafqaz savaşının əks-sədası bizim Qafqaz dağlarına da gəlib çatıbdir - hamı səbrsizliklə oktyabrın 26-sı Gürcüstanda keçiriləcək parlament seçkilərini gözləyir...

Qara yaxmaclar

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

Problemlər dünyanın hər yerində var. O cümlədən ölkəmizdə. Lakin problemlərin varlığı ilə yanaşı iş də görülür. Elə keçən günlərdə ikinci liqada oynayan "Lerik" klubunun avtobusa pul tapmadığı üçün Bakıya gələ bilmədiyini yazmışdım. Bəlkə rayon ictimaiyyəti, AFFA, klubun sponsoru, rəhmətlik Çoban Xanışın uşaqları avtobusa təzə təkər qoymuşlar? Bilet pulu yığıbmışlar? Oyunçulara toyuq dönəri alınmışdır? Yox. Ən ciddi tədbir görülmüşdür: AFFA klubu 400 manat cərimə etmişdir. Yəqin o pulu alıb avtobus sürənə verəcəklər. Nəticədə idman uğurlarımız zirvələrə çatacaqdır!

Sözgeşi, fikir vermisinizmi, bizdə son illərdə idman salonlarında bıçaqlaşmalar artır? Güleşçidən karateçiye, futbolçudan gimnasta qədər hərənin formasının bir yerində mütləq bıçaq olur. Söz düz gəlmədi, sox rəqibin qarnına. Ta məlum deyil bunlar niyə idmanla məşğul edirlər. Eyni zamanda bu qədər bıçaqlaşma prosesləri gedən idmanımızda mehız oxşar profilid idman sahəsində, məsələn, qılıncoyunculuqda uğur yoxdur. Yəqin xəncəroynatma yarışları olmalıdır. Tiye uzun olanda rəqibə vurmağa elimiz qalxmır, axı bu, kişilikdən deyil!

Şeytan detallarda gizlənir. Dünən xəbər lentini ələk-vələk eləyəndə gözüme bir ifadə çox dəydi: "Ölkəmizdə mühüm tədbirlər ərəfəsində qara yaxmaclar artır". Fikirleşdim yəqin hökumətimiz qara kürü istehsalını xalqa tərəf döndərmişdir, hamımıza, xüsusilə orta məktəb şagirdlərinə və bağça uşaqlarına kürü yaxmacları verilməyə başlayacaqdır.

Açıq, bu yöndə dövlət proqramları olduğu barədə şayiələr dolaşırdı. Məsələn, bir ara internetin qiyməti kəllə-çarxa qalxmışdı, hökumət dərhal tədbir gördü: internet idarəsinə təzə müdir qoydular. Hətta bizə söz veriblər, yanvarda internet yenə bahalaşsa, müdiri yenə təzələyəcəklər. Əsas bu deyilmi? Budur.

Ac toyuq yuxusunda darı görmüş... Ya da belə deyək, karın könlündəki... Diqqətlə, təkrar baxdıqda mövzunun qara yaxmaclar deyil, qarayaxmalar olması ortaya çıxdı. Bu da dünyanın ikili standartlarından biridir. Biz xaricə qara neft, qara kürü yaxmacları veririk, onlar isə bizə elə-belə, dadsız-duzsuz qara yaxırlar. Hesab edirəm buna tezliklə son qoyulmalıdır.

Bu temada bir fəlsəfi əhvalat var. Bir gün kar, kor, lüt və çolaq dörd yoldaş harasa, misal üçün, dövlət tədbirinə gedirmiş. Qəfildən kar deyir: "Səs eşidirəm". Kor deyir: "Ay aman, gördüm, quldurlardır!" Lüt deyir: "Vaxsey, indi bizi soyacaqlar!" Çolaq deyir: "Yoldaşlar, təklif edirəm qaçaq!"

Lüt mövzusu da maraqlıdır. Bakıda küçədə bir nəfər çırılçıpaq gəzirmiş, əlaqədar orqanlar onu tutub müalicəyə göndəriblər. Guya başı xarabdır. Halbuki bəlkə onun aksiyası hansısa mədəni-maarifçilik mahiyyəti daşıyır-mış? İndi dünyada belə aksionçu rəssamlar vardır. Bizdə adamın sənətçi olub-olmadığını yoxlamadan müalicə zonasına basırlar, halbuki orada 5 nəfəri öldürmüş qatillərə rast gələr, qurban gedər. Doğrudur, incəsənət qurban tələb edir, lakin həmişə yox.

Yaxud kim bilir, bəlkə onun yaşadığı ərazidə deputat və icra nümayəndəsi xalqa yaxşı gün-güzəran, geyim-kecim təşkil etmir, insanların son libasını da əyinlərindən çıxarırlar? Bunların hamısı araşdırılmalıdır.

Üstəlik, bir ata sözüümüz var, deyir yüz cübbəli gələ, bir çılpağı soya bilməz. Yeni siz bu cür adamlara qarşı hər hansı tədbir görə bilməzsiz. Yaxşısı budur ekrana çıxarın, başqa sənətkarlarımız kimi veriliş aparsınlar.

Sonda daha bir mədəniyyət xəbəri: Qəbələnin Vəndam kəndində Van Damma qoyulan heykəli götürüblər. Yolun qırağında hərəkətə mane olmuş, indi daha yaxşı yerə qoyacaqlar.

Belə bir yerdə yaşayırıq.

Ermənistan parlamentinin sədri Alen Simonyan kifayət qədər sensasion sayıla biləcək bir etiraf edib. "Azatutyun" radiosuna müsahibəsində o, Azərbaycanın Qarabağda BMT qətnamələri əsasında, legitim əməliyyat həyata keçirdiyini söyləyib. Simonyanın sözlərinə görə, erməni tərəfi ikinci Qarabağ müharibəsi zamanı dünya ictimaiyyətinə istədiyi reaksiyanı almayıb.

"İkinci Qarabağ müharibəsi başlayanda çox məyus olduq, çünki dünya bu savaşa bizim istədiyimiz kimi reaksiya vermədi. Səbəb həm də bizim tərəfimizdən legitimliyin olmaması idi. Azərbaycan Qarabağda azı 3-4 BMT qətnaməsinə əsaslanan əməliyyat keçirdi", - erməni spiker bildirib. "Ermənistanın rəhbərliyi etiraf edərsə, Qərbdəki bəzi aktorlar da reallığı qəbul etməlidirlər". Bunu isə politoloq Zaur Məmmədov mövzunu şərh edərkən deyib. O qeyd edib ki, hazırda Qərb dövlətlərinin bir çox rəsmiləri Ermənistan-dan daha çox erməni məsələsini gündəmdə saxlamağa çalışır: "Onsuz da hər kəs bilir ki, 44 günlük müharibə və 19-20 sentyabr 2023 əməliyyatları tam olaraq beynəlxalq hüquqa uyğun həyata keçirilib. Buna eyhamı Paşinyan bir neçə dəfə vurub. Bu dəfə isə parlamentin spikeri Alen Simonyan Qarabağdakı əməliyyatlarla bağlı reallığı etiraf edib".

Politoloqa görə, bu etiraf "erməni siyasi məhbuslar", "etnik təmizləmə" və sair kimi ittihamların da üzərindən xətt çəkir. "Növbə Makronundur. O da papaq taparaq başına qoymalı, sonra isə onu qarşısındakı masaya qoyaraq etiraf etməlidir", - əlavə edib. Amma edəcəkmi? Başqa yandan, bu etiraf Qərbdəki məkrli çevrələrə qarşı və beynəlxalq səviyyədə Ermənistanla məhkəmə davamızda əlimizi nə dərcə edə gücləndirə bilər? Sırr deyil ki, iki xalq arasında barışığın mühüm şərtlərindən biri hərbi cinayətkarların cəzalanmasıdır. Bu mənada Simonyanın yuxarıdakı etirafının davamı nə ola bilər - İrəvanın, məsələn, Xocalı soyqırımını da etiraf etməsi mümkündürmü? Ümumiyyətlə, etiraf faktından hüquqi müstəvidə necə istifadə edə bilərik? Yeri gəlmişkən, politoloq Qaqik Ambaryan isə Simonyanın 2018-ci ildə Ağdamda çəkdiyi fotonu xatırladıb: "Simonyan 2018-ci ildə Aknada (Ağdamda - red.) nar tutaraq foto çəkdi-rəndə o qətnamələrdən xəbəri yox idi? Simonyan heç qətnamələrin sayını da bilmir. O, sadəcə, yalan və manipulyasiya ilə məşğuldur".

Simonyandan Qarabağ etirafı - Bakının "əli" güclənir, beynəlxalq məhkəmədə isə...

Erməni spikerin Azərbaycanın Qarabağda BMT qətnamələri əsasında legitim əməliyyat həyata keçirdiyini təsdiqləməsindən hüquqi müstəvidə istifadə edə bilərik

tırladıb: "Simonyan 2018-ci ildə Aknada (Ağdamda - red.) nar tutaraq foto çəkdi-rəndə o qətnamələrdən xəbəri yox idi? Simonyan heç qətnamələrin sayını da bilmir. O, sadəcə, yalan və manipulyasiya ilə məşğuldur".

Deputat Elşad Musayev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Simonyanın timsalında Ermənistan işğal faktını etiraf edib: "İlk dəfə idi ki, erməni tərəf işğalçı olduğunu dolayısı ilə boynuna aldı. Beynəlxalq məhkəmələrdə iddialara gəlincə, çoxsaylı faktlarımız, arqumentlərimiz var. Biz bu çıxışdan da istifadə edərək beynəlxalq müstəvidə təminat və digər məsələlərdə mübarizəmizi gücləndirə bilərik. Çünki Ermənistan soyqırımı həyata keçirib, kütləvi məzarlıqlar aşkarlanıb, maddi-mənəvi irsimizə ziyan vurulub, abidələrimiz, məscidlərimiz, flora-faunamız dağıdılıb, sərvətlərimiz talan olub. Ermənistan təminat ödəyə bilməyəndə isə beynəlxalq təcrübəyə əsasən, bizə torpaq mübadiləsi mümkündür".

Deputat açıqladı ki, Azərbaycan öz tarixi torpaqlarını tələb etməlidir: "Təəssüf ki, bizdən başqa bunu dile getirən yoxdur. Biz niyə belə ehtiyatla danışırıq? Qərbi Zəngəzur bizim tarixi torpaqlarımızdır və bu ərazilərə qayıtmalıyıq. Düşməne qarşı maksimalist olmaq lazımdır və diplomatiyada hücumla keçməliyik".

E.Musayev hesab edir ki, BMT qətnamələri icra olunsaydı, torpaqların azad edilməsi üçün güc tətbiqinə ehtiyac qalmazdı: "Ermənistan rəhbərliyi saxtakarlığa yol verir. Simonyan və Paşinyan kimilər danışmalar prosesini tamamilə pozdular. Erməni baş nazirin "Qarabağ Ermənistanıdır" deməsi hadisələri müharibəyə gətirib çıxardı. İndi Simonyan ikiüzlülüyə yol verir. Əgər Azərbaycanın BMT qətnamələrinə əsaslanıb hərbi əməliyyatlar həyata keçirdiyini etiraf edərsinizsə, bəs niyə qan tökülməsinin qarşısını almaq üçün zamanında həmin 4 qətnaməni yerinə yetirmədiniz?"

Analitik Elxan Şahinoğluna görə, Simonyanın "Azərbaycan BMT-nin qətnamələri əsasında Qarabağda əməliyyat keçirib və dünya bu müharibəyə bizim istədiyimiz kimi reaksiya vermədi" cümləsi qədər eyni müsahibədə Rusiyaya atmacaları da

diqqətçəkicidir: "Simonyan bildirib ki, Ermənistan və Azərbaycana düşmən olan ölkələr sülh danışıqlarının dalana dirənməsini istəyirlər. Aydındır ki, Simonyan bunu deyərək, nə ABŞ, nə Fransa, nə də ki, İranı nəzərdə tutub. Ermənistanın bu 3 ölkə ilə sıx tərəfdaşlıq münasibətləri var. Ermənistan parlamentinin sədri Rusiyaya eyham vurub. Simonyanın 3+3 platformasıyla bağlı səsləndirdiyi fikirdə də Rusiyaya eyham var: "Mən, açıq desəm, nə üçün mövcud olmuş və ya mövcud olandan başqa başqa formata ehtiyacımız olduğunu başa düşmürəm". Yeni Simonyan demək istəyib ki, Rusiyanın iştirak etdiyi format Ermənistanın maraqlarına cavab vermir".

Politoloq hesab edir ki, buna baxmayaraq, İrəvan istəsə belə Tiflis kimi bu formatdan imtina etməyəcək: "Çünki bu İrəvanın açıq-aşkar qonşu dövlətlər olan Rusiya, Türkiyə və İranın Cənubi Qafqazda təhlükəsizlik sistemində yer almasının əleyhinə mövqe kimi qiymətləndiriləcək. İrəvan belə riskə getməyəcək".

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
 "Yeni Müsavat"

Qərbin Ukrayna üçün güzəşt limiti - yollar İstanbula aparır

Berlin və Ankara müharibəni dayandırmaq yollarını araşdırmaq üçün birgə səy göstərir

Ötən həftəsonu Rusiya prezidenti Vladimir Putin Ukrayna ilə bağlı maraqlı bir açıqlama verdi. Kreml başçısı münaqişəyə sülh yolu ilə son qoymaq üçün dialoq aparmağa, lakin bunu ancaq İstanbul razılaşmaları əsasında etməyə hazır olduğunu söylədi.

Putinə görə, Ukrayna ilə bağlı konfrans üçün mümkün məkan kimi Səudiyyə Ərəbistanının əleyhinə deyil, amma məsələ "nəyi müzakirə etməkdir". Rusiya prezidenti hesab edir ki, Kiyev əvvəlcə Rusiya ilə danışıqları qadağan edən dekreti ləğv etməlidir.

Onun sözlərinə görə, Rusiya Ukraynada sülh yolu ilə nizamlanmanı istəyir, o cümlədən öz əsgərlərini düşündüyü üçün: "Rusiya əsgərlər xüsusi əməliyyat zamanı öz əraziləri (? - red.) uğrunda döyüşürlər. Rusiya silahlı mübarizəni davam etdirməyə hazırdır".

Lakin o, Ukraynada "bir həftəlik, iki və ya bir illik atəşkəsə" qarşıdır. Putinin fikrincə, dayanıqlı sülh üçün şərait lazımdır.

Maraqlıdır ki, məhz bu ərəfədə Almaniya kansleri Olaf Şolst Türkiyəyə səfər edib. Onun prezident Ərdoğanla İstanbulda müzakirə etdiyi mövzular arasında Ukrayna məsələsi də olub.

Görüşdən sonra

kansler Berlin və Ankaranın Ukrayna müharibəsini dayandırmaq yollarını araşdırmaq üçün birgə səylər göstərdiyini açıqlayıb. Şolts vurğulayıb ki, həm Almaniya, həm də Türkiyə Ukraynanın yanında yer alır, lakin eyni zamanda münaqişənin daha da uzanmaması üçün həll yollarını araşdırmağa çalışır.

Bes Qərb (Böyük Britaniya) tərəfindən reallaşmasına imkan verilmədiyi deyilən İstanbul razılaşmasına qayıtmaq mümkünmü?

Siyasi şərhçi Heydər Oğuz "Yeni Müsavat"a deyib ki, bütün müharibələr enində-sonunda sülh danışıqları ilə nəticələnir: "Bu mənada Rusiya ilə Ukrayna arasındakı münaqişənin də danışıqlar masasında həll olunmasının başqa alternativ yoxdur. Hazırda Rusiya döyüş meydanlarında bəzi konkret uğurlar əldə etsə də, bu başarılarına çox güvənməməli və sülh gündəliyini açıq tutmalıdır. Putinin son açıqlamaları bu mənada təsadüfi görünür. Bununla

belə, istənilən sülh danışıqları ədalətli prinsiplərə söykənməli, hər iki tərəf danışıqlar masasında qalib ayrıldığını düşünməlidir. Əks halda, tərəflərdən birinin mütləq qələbəsi ilə nəticələnən sülh danışıqları heç bir effekt verməz, qısa müddətdən sonra məğlub durumuna düşən tərəfdə revanşist duyğular qarbarar və bu da nəticədə daha ağır qarşıdurmalara yol açar. Necə ki, I Dünya müharibəsindən ağır öhdəliklərlə ayrılan Almaniya cəmi 20 il bu biabırılığa dözə bildi, revanşizmdən qidalanan faşizm düşüncəsi hakimiyyətə gəldi və milyonlarla insanın həyatı bahasına başa gələn II Dünya müharibəsi başladı. Bu gün Rusiya da eyni tələyə düşməməli, Ukrayna ilə sülh masasında birtərəfli qazancını güdcək halda oturmamalıdır. Əks halda, özünün də tükənməsi ilə nəticələnən müharibəni dayandırmaq mümkün olmayacaq".

Heydər Oğuzun fikrincə, Putinin "rusiyalı əsgərlər xüsusi əməliyyat zamanı öz əraziləri (? - red.) uğrunda döyüşürlər" kimi maksimalist mövqeyi, nə yazıq ki, sülhə xidmət etmir: "Ukray-

nanın bu mövqe ilə razılaşmaq ehtimalı yoxdur. Bu isə istər-istəməz müharibənin davam etdirilməsini şərtləndirir".

Müharibənin ilk ayında İstanbulda keçirilən danışıqların gizlinlərinin açıqlanmadığını xatırladan siyasi şərhçi, bununla belə, ictimaiyyətə sızdırılan məlumatların heç də Putinin söykəndiyi prinsiplərdən əsaslı şəkildə fərqləndiyini düşünür: "Bir sıra xarici media qurumlarının iddialarına inansa, İstanbul prinsipləri Ukrayna torpaqlarının tamamilə ilhaqını nəzərdə tutmurdu. Əksinə, Rusiyanın hazırda öz torpaqları saydığı ilhak olunmuş ərazilərdə Ukraynanın suverenliyi bu və ya digər şəkildə tanınırdı. Krimda isə 20 il ərzində stabiləşmə, ondan sonra referendum keçirilməsi planlaşdırılırdı. Baxmayaraq ki, bu da ədalətsiz şərt idi, bununla belə, bəlkə də tərəflər arasında hansısa orta məxrəc qurmaq mümkün idi. İndi isə Putin ilhak olunmuş ərazilər mütləq mənada Rusiyanın torpaqları sayır və bu ön şərtlər altında müzakirələrə başlamaq istəyir.

Ərdoğan Rusiyaya səfər edəcək

Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan 23 oktyabrda Rusiyaya səfər edəcək.

APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə Türkiyənin Ədalət və İnkişaf Partiyasının (AK Partiya) sözcüsü Ömer Çelik mətbuat konfransı zamanı bildirib.

O, Rəcəb Tayyib Ərdoğanın Kazanda BRICS toplantısında iştirak edəcəyini qeyd edib.

Çelikin sözlərinə görə, dövlət başçısının bu səfəri həm region üçün, həm də liderlərlə keçirəcəyi görüşlər baxımından önəmlidir.

Sözsüz ki, Ukrayna tərəfinin bu şərtləri qəbul etməsi qeyri-mümkündür".

Putinin öz şərtlərini irəli sürərkən ABŞ-da keçirilən prezident seçkilərinin nəticələrini, Avropada rəsmi Kiyevi sevinməyən ictimai rəyin formalaşmasını, Ukrayna ordusunun yorğunluğunu və s. kimi amilləri göz önündə tutduğunu bildiren Heydər Oğuz bu kimi hesabların yanlış olduğunu biləcəyinə inanır:

"Məsələ burasındadır ki, Avropa və ABŞ-ın da Ukrayna üçün müəyyənləşdirdiyi bir güzəşt limiti var. Zənnimcə, bu limit kapitulyasiya həddində deyil. Qərb dövlətləri Ukraynanın tam məğlubiyyətini qəbul etməzlər. Bu onların öz təhlükəsizlik arxitekturasına da ziddir. Məlumdur ki, Qərb ölkələri Ukraynaya öz təhlükəsizliklərinin bufer zonası kimi baxırlar. Ukrayna Rusiya qarşısında məğlub vəziyyətə düşərsə, bu təhlükəsizlik arxitekturası da dağılar, Avropanın II Dünya müharibəsindən sonra qurduğu rifah və stabillik strategiyası tamamilə çökər. İşğal iştahası artan Rusiyanın digər Qərb ölkələrinin ərazilərinə iddiaları ortaya çıxar. Bu mənada kollektiv Qərbin Putinin ədalətsiz sülh anlayışını qəbul etməsi böyük hərbi strateji səhv olardı".

Heydər Oğuz ABŞ-da Trampin hakimiyyətə gəlməsinin də Rusiya üçün xilas kəməri olmayacağını düşünür: "Trampin bundan əvvəlki hakimiyyətinə nəzər salsaq, görərik ki, o, bir sıra məsələlərdə istədiyi kimi davrana bilməmişdi. ABŞ dərin dövləti Rusiya ilə mehriban münasibətlər qur-

masına imkan verməmişdi. Tramp Pentaqonla aralarında yaşanan təzadlı mövqeyindən dəfələrlə geri çəkilməli olmuş, hətta öz komandasının aparıcı fiqurlarını belə dəyişmək məcburiyyətində qalmışdı. Onun sonuncu dövlət katibi Mayk Pompeo Rusiyanın enerji siyasətinin ən qatı düşməni kimi tanınmış, milli təhlükəsizlik müşaviri Con Bolton hazırda belə Rusiya əleyhidarı mövqeyi ilə seçilir. Trampin yenidən hakimiyyətə gəlməsi ehtimalında ABŞ-ın milli maraqlarından kənara çıxması yenə də inandırıcı görünür. Üstəlik, onun hakimiyyətə gəlib-gəlməyəcəyi belə bəlli deyil".

Heydər Oğuz onu da xatırlatdı ki, ABŞ-ın rəhbərliyi altında NATO qüvvələri vaxtaşır Baltik dənizində böyük hərbi təlimlərdən çəkinmir, Rusiya ilə savaşa ssenarilərini gözədən keçirir: "Hərbi təlimlər, sadəcə, kimisə qorxutmağa xidmət etmir. Əksər hallarda bu cür təlimlər müharibəyə hazırlıq kimi qiymətləndirilir. Ukrayna-Rusiya savaşında Qərb dövlətləri arzuladıqları hədəfə çatmasalar, həqiqətən də müharibənin açıq tərəfi ola bilərlər. Ən əsası Rusiya üçün Gürcüstanda, Moldovada və Yapon dənizində yeni cəbhələrin açılması ehtimalı da istisna deyil".

Həmsöhbətimizin fikrincə, Rusiya özünü və Ukrayna kimi yaxın qonşusunu global güc mərkəzlərinin poliqonuna çevirmədən savaşı bitirmək barədə düşünməli, zorla deyil, yumşaq gücü ilə regiondakı mövqeyini sabitləşdirməlidir: "Bu da təbii ki, ədalətli sülh planı ilə mümkündür".

□ **E.MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

Bu ilin yanvar-sentyabr aylarında Azərbaycan 166,5 milyon dollar dəyərində 759 min ton buğda idxal edib. Dövlət Gömrük Komitəsinin məlumatına görə, bu, ötən ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə müvafiq olaraq 33,4 min ton (4,2 faiz) və 44,3 milyon dollar (21 faiz) azdır.

İdxal həcmi ilə yanaşı, dəyərində də azalma var. Belə ki, ötən ilin doqquz ayında Azərbaycana idxal edilən buğdanın hər tonunun orta qiyməti 266 dollar olubsa, bu ilin eyni dövründə bu rəqəm 219 dollara kimi düşüb (orta qiymət təxminən 18 faiz azalıb). Bu azalma global bazarda, xüsusilə də Azərbaycanın indi yeganə idxal bazarı olan Rusiyada qiymətlərin ucuzlaşmasından irəli gəlir. Bu ilin 8 ayında buğda qiymətlərinin ardıcıl azalması fonunda Rusiyanın ixracında artım müşahidə olunmayıb.

Ötən müddətdə Azərbaycanın buğda idxalı bütünlüklə Rusiyadan reallaşmış. 2023-2024-cü il mövsümündə rekord həcmdə buğda istehsalı qeydə alınan Rusiya məhsulunu reallaşdırmaqda böyük çətinliklər üzvləşib. Ötən mövsümdən qalan 14 milyon tona yaxın qalıq, üstəlik, yeni məhsulun yığılması fonunda ixracın azalması qiymətlərin düşməsinə səbəb olub. Rəsmi məlumata görə, 2024-cü ilin sentyabr ayında Rusiya 5,76 milyon ton əsas taxıl məhsulları ixrac edib ki, bu da 2023-cü ilin sentyabr ayı ilə müqayisədə 25 faiz azdır. Bu zaman buğda ixracı 16 faiz azalaraq 5 milyon 286 min tona düşüb. Hətta dünyada buğdanın qiymətinin artması belə ixracı stimullaşdırmayıb. Belə ki, sentyabr ərzində Fransa buğdasının qiyməti 5,6 faiz, Amerika buğdasının qiyməti 16,8 faiz, Rusiya buğdasının qiyməti 5,2 faiz artıb.

Azərbaycanda illik ərzaqlıq buğda istehlakı 1,3 milyon ton civarında olmaqla, demək olar ki, bütünlüklə idxal hesabına təmin edilir. Lakin maraqlıdır ki, son 3 ildə Azərbaycanda əhali tərəfindən buğda və un məhsullarının istehlakında kəskin azalma var. Belə ki, ölkənin rəsmi ərzaq balansına əsasən əhəlinin şəxsi istehlakına yönəldilən buğdanın həcmi 2020-ci ildə 87 min 244 tondan 2023-cü ildə 29 min 195 tona, un və yarma istehsalına yönəldilən buğdanın həcmi isə 2 milyon 467 min 332 tondan 1 milyon 781 min 673 tona düşüb (azalma 27,8 faiz). Mal-qara və quş yemi üçün buğda istehlakı isə 2020-ci ildə 501 min 285 tondan 2023-cü ilə 700 min tona qədər artıb.

İstehlakın azalması ildən-ilə qalıq həcmi artmasına səbəb olub. Ötən ildən cari ilə 401,3 min ton buğda ehtiyatı ilə keçmişik.

Rəsmi statistikaya əsasən, 2023-cü ildə ölkədə 1

Azərbaycan taxıl idxalını azaldıb - xaricdən buğda asılılığımız bitir?

Prosesin sürətlənməsi üçün hökumət növbəti dəstək mexanizmini işə salıb

milyon 833,8 min ton buğda istehsal edilib, məhsuldarlıq 33,8 sentner olub. Bu il üçün Azərbaycanda həm payızlıq, həm də yazlıq buğda əkinlərinin sahəsində azalma diqqəti cəlb edir. Dövlət Statistika Komitəsinin məlumatına görə, ölkədə 598,3 min hektar sahədə payızlıq buğda ekilib ki, bu da əvvəlki ilə müqayisədə 9,9 faiz azdır. Bundan əlavə, 2023-cü ildə yazlıq buğda əkinləri 4 799,2 ha olubsa, bu il cəmi 584,3 ha sahədə belə əkin aparılıb.

Dövlət Statistika Komitəsinin açıqladığı məlumata görə, bu il Azərbaycanda 1 milyon 685,7 min ton buğda yığılıb. Buğda üzrə orta məhsuldarlıq 30,9 sentner təşkil edib. Ötən il ölkədə 1 milyon 833,8 min ton buğda yığılıb, məhsuldarlıq 33,8 sentnerə bərabər olub. Beləliklə, bu il buğda yığılması 8 faiz, məhsuldarlıq isə 8,6 faiz azalıb.

2022-ci ildən ölkədə yüksək keyfiyyətli ərzaqlıq buğda istehsalının stimullaşdırılması üçün xüsusi dəstək mexanizmi tətbiq olunur. Prezident İlham Əliyevin "Ərzaqlıq buğda ilə özlünlərinin təminatı üçün yüksəldilməsinə dair bir sıra tədbirlər haqqında" 19 iyul 2022-ci il tarixli fərmanına görə, əsasən müasir suvarma sistemlərinin tətbiq edildiyi təsərrüfatlarda istehsal olunmuş, Dövlət Ehti-

yatları Agentliyinə və un dəyirmanlarına təhvil verilmiş ərzaqlıq buğdanın hər tonuna görə istehsalçılara 100 manat məhsul subsidiyası ödənilir.

Dövlət Ehtiyatları Agentliyinə təhvil verilən buğdanın qiyməti idxal qiyməti nəzərə alınmaqla müəyyənləşdirilir. Azərbaycanda 2024-cü il üçün ərzaqlıq buğdanın dövlət tədarük qiyməti 1 ton üçün 400 manat müəyyənləşib. Bu, 2023-cü ilə müqayisədə 50 manat və yaxud 11,1 faiz azdır.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Torpaqdan İstifadəyə Nəzarət Şöbəsinin müdiri Firudin Tağıyevin açıqladığı məlumata görə, Azərbaycanda 2022-2023-cü illərdə 28 təsərrüfatla 22,6 min hektar, 2023-2024-cü illərdə isə 26 təsərrüfatla 23,8 min hektar ərazidə ərzaqlıq buğda istehsalına dair müqavilələr bağlanıb:

"Prezident İlham Əliyevin imzaladığı "Ərzaqlıq buğda ilə özlünlərinin təminatı üçün yüksəldilməsinə dair bir sıra tədbirlər haqqında" 19 iyul 2022-ci il tarixli fərmanı ölkədə ərzaqlıq buğdanın istehsalını stimullaşdırmaqda yanaşı, müasir suvarma sistemlərinin tətbiqinin genişləndirilməsinə hədəfləyir. Hazırda Azərbaycanda tətbiq edilən pivot suvarma sistemləri 60 min hektar əra-

zidə istifadə edilir. Bütün kənd təsərrüfatında idarə edilən suvarma sistemləri isə 120 min hektar ərazidə istifadə olunur".

Göründüyü kimi, mexanizmin tətbiq olunmasından 2 il keçsə də, ərzaqlıq buğda istehsalında hər hansı artım qeydə alınmayıb. Əksinə, buğda istehsalı azalmağa başlayıb. Nəzərə alsaq ki, işğaldan azad olunan ərazilərdəki torpaqlar da əkin dövrünə cəlb olunur, bu azalma heç də adekvat hesab oluna bilməz. Maraqlıdır ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə müasir suvarma sistemləri ilə təmin olunmuş əkin sahələri üçün dənli bitkilərə görə hər hektara cəmi 140 manat, belə sistemlərlə təmin olunmuş sahələr üçün 400 manat subsidiya müəyyənləşdirib. Digər ərazilər üçün subsidiya məbləği müvafiq olaraq 230 və 290 manat nəzərdə tutulur.

Prosesin sürətlənməsi üçün Azərbaycan hökuməti növbəti dəstək mexanizmini işə salıb. Belə ki, iyunun 5-də Nazirlər Kabineti ərzaqlıq buğda istehsalı ilə bağlı öhdəlik götürərək Kənd Təsərrüfatı Nazirliyi ilə müqavilə bağlamış sahibkarlıq subyektlərinə müasir suvarma sistemlərinin alınması üçün kredit təşkilatlarının öz vəsaitləri hesabına veriləcək kreditlər üzrə dövlət zəmanətinin verilməsi

Qaydasını təsdiqləyib.

Qaydanın tətbiqi müasir suvarma sisteminin alınmasına özəl bankların vəsaitlərinin cəlb olunmasına imkan verəcək. Belə ki, qaydaya uyğun olaraq sahibkarlıq subyektlərinə veriləcək 280 (iki yüz səksən) milyon manat kredit portfelini 168 (yüz altmış səkkiz) milyon manat məbləğinədək dövlət zəmanəti ilə təmin edilir. Qaydaya uyğun olaraq verilən dövlət zəmanəti 2028-ci il yanvarın 1-dək dövlət zəmanəti verilərək bağlanmış bütün kredit müqavilələrinə şamil edilir.

Bu addımın nə qədər effektiv olacağını yəqin ki, ən tez 2 ildən sonra qiymətləndirmək mümkün olacaq. Ona qədərse Azərbaycan idxal buğdasından asılı olaraq qalacaq.

Sentyabrda dünya bazasında buğda qiymətlərinin artımı qeydə alınıb. BMT Kənd Təsərrüfatı və Ərzaq Təşkilatının (FAO) hesablamlarına əsasən sentyabrda Taxıl Qiymətləri İndeksi orta hesabla 113,5 bənd olub. Bu, əvvəl göstəricisindən 3,3 bənd (3,0 faiz) yüksək, lakin 2023-cü ilin sentyabr səviyyəsindən 12,8 bənd (10,2 faiz) aşağıdır. Ardıcıl üç ay azaldıqdan sonra sentyabr ayında global buğda qiymətlərinin artmasının əsas səbəbi bəzi əsas ixracatçılarda əlverişsiz hava şəraiti ilə bağlı yaranan narahatlıqlardır. Həddindən artıq rütubətli hava Kanadada məhsul yığılmasını gecikdirib və Avropa İttifaqında istehsal proqnozlarını əhəmiyyətli dərəcədə azaldıb. Bununla belə, Qara dəniz regionundan rəqəbətcə qabiliyyətli qiymətlərlə təchizat qiymət artımlarını məhdudlaşdırıb.

Global bazarlardakı hərkətilik əsas idxal mənbəyimiz olan Rusiyada da buğda qiymətlərinin nisbətən artmasına şərait yaradıb. Bu ilin oktyabr-noyabr aylarında Rusiya buğdasının ixrac qiymətləri bir ton üçün

232-233 dollara çatıb ki, bu da iyulun sonundan bəri maksimumdur. "Rusaqrot-rans" analitik mərkəzinin məlumatına görə, bu müddət üzrə Fransa buğdası 4 dollar ucuzlaşaraq bir ton üçün 253 dollara, Rumıniya buğdası da 4 dollar ucuzlaşaraq 243 dollara düşüb, Amerika buğdası isə 2 dollar bahalaşaraq 270 dollar olub.

Bundan əlavə, Rusiyada yeni məhsul üçün qış əkinini həddindən artıq quraqlıq üzündən gecikir. Ölkənin cənubunda yağıntılar düşsə də, Mərkəzdə və Volqa bölgəsində yağının az olacağı gözlənilir. Fransada isə əks vəziyyət müşahidə olunur, burada həddindən artıq yağıntı səbəbindən oktyabrın 10-na qış sahələrinin cəmi 6 faizində əkin aparılıb. Bi il əvvəl bu göstərici 13 faiz idi. Argentinada pis vəziyyətdə olan buğdanın payı bir həftə əvvəlki 33 faizə nisbətən 38 faizə yüksəlib, lakin yağıntılarla bağlı vəziyyət yaxşılaşmağa başladığına görə məhsuldarlığın nisbətən sabit qalacağı gözlənilir.

Lakin bu gözləntilərə rəğmən buğda qiymətlərində kəskin artımlar proqnozlaşdırılmır. Belə ki, Dünya Bankının əmtəə bazarları ilə bağlı hesabatına əsasən, 2024-cü ildə 1 ton buğdanın qiyməti 290 dollar təşkil edəcək, bu da öncəki proqnoz göstəricisindən 45 dollar azdır. DB-nin proqnozuна görə, 2025-ci ildə 1 ton buğdanın qiyməti 285 dollar səviyyəsində olacaq ki, bu da öncə verilən proqnoz göstəricidən 35 dollar azdır. Beləliklə, bankın proqnozuна əsasən, 2024-cü ildə buğdanın qiyməti illik müqayisədə 14,8 faiz, 2025-ci ildə isə 1,7 faiz azalacaq. Bu isə o deməkdir ki, növbəti ildə də dünya bazar konyukturu Azərbaycan kimi buğda təminatında idxaldan asılı ölkələr üçün əlverişli olaraq qalacaq.

□ **Dünya SAKİT,**
"Yeni Məşavət"

Bu gün-oktyabrın 22-də Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Kazana səfərə gedəcək. Həmin gün (oktyabrın 22-24) BRICS-in növbəti sammiti başlayacaq.

Qeyd edək ki, Prezident İlham Əliyev tədbirə qatılacağı ayın əvvəlində Moskvada Rusiya prezidenti Vladimir Putinlə görüşdə bildirmişdi. Kazanda onun BRICS-ə üzv ölkələrdən olan İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkianla Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin görüşü gözlənilir.

Prezident yaqın ki, Nikol Paşinyanla da bir araya gələcək. Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan, BMT Baş katibi Antonio Quterreş də Kazanda olacaq.

Sammit çərçivəsində Əliyev-Ərdoğan-Putin-Paşinyan dördlü formatda görüşü necə, mümkündürmü?

Politoloq Oqtay Qasımov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Kazanda keçiriləcək BRICS ölkələrinin sammiti önəmli bir tədbirdir. Bu sammit elə bir həssas zamanda keçirilir ki, ondan müəyyən gözləntilər var. O cümlədən uzun müddətdən bəri mətbuatda yayılan məlumatlara görə, üzv ölkələr beynəlxalq ticarətdə dollardan kənar digər valyutalarla ticarət aparmaqla bağlı qərarlar qəbul etməlidirlər. Təbii ki, Azərbaycan Prezidentinin BRICS-də iştirakı Azərbaycanın bu quruma üzv olmaqla niyyətləri ilə əlaqədardır: "Rusiya prezidenti Bakıda olarkən Azərbaycan prezidentini BRICS-in Kazan sammitinə dəvət etmişdi. Azərbaycan da rəsmən

BRICS-ə üzv qəbul olunmaq üçün müraciət edib. Təbii ki, bu tədbirdə dövlət başçıları arasında görüşlərin keçirilməsi gözlənilir. Xüsusilə İranın yeni prezidenti Məsud Pezeşkianla Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyevin görüşü mümkündür. Nəzərə alsaq ki, hər iki tərəfdən bu görüşlə bağlı müsbət signal var, rahatlıqla söyləmək olar ki, bu görüş baş tutacaq. Görüş baş tutarsa, təbii ki, kifayət qədər müzakirə olunaçaq məsələlər var. Nəzərə alsaq ki, bu ilin may ayında Azərbaycan Prezidenti İranın keçmiş prezidenti İbrahim Rəisi ilə Xudafərinde görüşmüşdü və orada ikitərəfli münasibətlərə dair çox geniş fikir mübadilələri aparılmışdı və yayılan məlumatlar da ondan xəbər verirdi ki, tərəflər bir çox məsələlərdə ciddi razılaşmalar əldə ediblər. Azərbaycan liderinin İran səfirliyində söylədiyi fikirlərdən də bu qənaət möhkəmlənir. Məsud Pezeşkianla görüşdə yaqın ki, İbrahim Rəisi ilə aparılmış dialoqun davamı olacaq. Tərəflər ikitərəfli münasibətlərin bundan sonrakı inkişaf perspektivlərini müzakirə edəcəklər. Xüsusilə də bu kontekstdə neqliyyat-loqistika məsələləri önəmli yer tutacaq. Nəzərə alsaq ki, hər iki ölkə Şimal-Cənub neqliyyat dəhlizinin əsas iştirakçılarıdır, bundan başqa, Zəngəzur dəhlizinə paralel istiqamətdə İran ərazisindən Araz çayı boyunca çəkilən kommunikasiya xətti və onun sürətləndirilməsi ilə bağlı məsələlər müzakirə ediləcək. İki

Azərbaycan BRICS-in Kazan sammitinə qatılır: unikal fürsətlər pəncərəsi

Politoloq: "İkitərəfli görüşlər və dördlü görüş baş tutarsa, kifayət qədər müzakirə olunaçaq məsələlər var"

səfəri çərçivəsində görüşü reallaşdıracaqlar. İlham Əliyevlə Nikol Paşinyan arasında görüş olacaqsas, müsbət hadisə sayıla bilər. Ən azı, durğunluqdan sonra təmasların olması müsbətdir. Kazan sammitində Əliyev-Ərdoğan-Putin-Paşinyan dördlü formatda görüşünə gəlcəncə, hazırkı durumda bu formatda görüşün keçirilməsi müsbət formatlardan biri ola bilər. Amma Ermənistanın bu formatda görüşə razılıq verəcəyini düşünmürəm. Baxmayaraq ki, Nikol Paşinyan yaxınlarda həm Ərdoğanla, həm də Putinlə ayrı-ayrılıqda görüşlər keçirib, qeyd olunan dördlü formatda görüşə razılıq verəcəyi ehtimalı azdır. Lakin görüş keçiriləcəksə, bu hadisənin Cənubi Qafqazda proseslərə müsbət təsiri olacaqdır.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Kişinyovun Gürcüstan kimi kritik seçimi - Moskva sevinsin, yoxsa...

Rusiya faktorı Moldova cəmiyyətini də ikiye bölüb

Bazar günü-oktyabrın 20-də Moldovada prezident seçkisi və Avropa Birliyinə üzvlüyə dair konstitusiyaya referendumu ilə bağlı səsvermə keçirilib. Prezident seçkisi yarışında prezidentliyə 11 namizəd mübarizə aparıb.

Moldovanın hazırkı dövlət başçısı Maya Sandu prezident seçkisinə liderlik edir.

AZƏRTAC xəbər verir ki, bu barədə Moldova Mərkəzi Seçki Komissiyası məlumat yayıb.

Seçkidə 11 namizəd mübarizə aparıb, onların arasında hazırkı prezident Maya Sandu (Hərəkət və Həmrəylik Partiyası), keçmiş baş prokuror Aleksandr Stoyanoqlo (Sosialist Partiyası) və "Bizim partiya"nın lideri Renato Usatii də var.

Protokolların 37 faizi açıqlandıqdan sonra Sandu 35 faizlik nəticə ilə liderdir.

Onun ardınca 29 faizlə keçmiş baş prokuror Aleksandr Stoyanoqlo gəlir.

Namizədlərdən heç biri seçicilərin yarısından çoxunun səsini toplamadığı üçün noyabrın 3-də ikinci tur keçiriləcək. İkinci turda Maya Sandu və Aleksandr Stoyanoqlo mübarizə aparacaq.

Bundan başqa, 20 oktyabr seçkilərində seçicilər "Moldova Respublikasının Avropa Birliyinə üzv olması üçün konstitusiyaya dəyişiklik edilməsinin tərəfdarısınız mı" sualına da cavab veriblər. Moldovanın Avropa İttifaqına (Aİ) daxil olması ilə bağlı keçirilən referendumda 50,03 faizi ölkənin quruma üzvlüyünə səs verib. "Report" xəbər verir ki, bu barədə TASS məlumat yayıb. Təşkilat üzvlüyün əleyhinə səs verənlər 49,97 faiz olub.

Müvafiq məlumatı Moldova Mərkəzi Seçki Komissiyası protokolların 98,33 faizinin işlənməsinin nəticələrinə əsasən verib.

Bu referendum həm də muxtar respublikalarda maraqlı nəticələri ilə yadda qalıb. Qaqauziyada əhalinin 90%-dən

çoxu Aİ-yə yox deyərəkən (gözlənilirdi kimi), Dnestryanı ərazidə iştirakçıların cəmi 60%-dən çoxu Qərbə yox deyib.

Digər maraqlı, əslində isə gözlənilən nəticə paytaxt Kişinyovla bağlıdır. Burada əhalinin daha çox hissəsi Sanduya, Əksəriyyəti isə referendumda Aİ-yə üzvlüyə səs verib. Əgər gecə saatlarında artıq bir çox referendumun nəticələri üzrə "lehinə" və "əleyhinə" arasında fərqi 10-15% olacağını düşündürdülsə, erkən şəhər saatlarında paytaxtdakı nəticələrin hesablanması sonradan fərqi demək olar ki, bərabər

qonşu arasında müəyyən suallar doğuran məsələlərin də müzakirəsi təbii ki, gözlənilir".

O ki qaldı Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyanla İlham Əliyevin Kazanda görüşünün baş tutub-tut-

mamasına, politoloq bu ayın əvvəlində Moskvada MDB dövlət başçıların toplantısında belə bir görüşün baş tutmadığını xatırladı: "Rusiya tərəfi cəhd etsə də bu görüşü reallaşdırma bilmədi. Ola bilsin ki, Kazan

tərdi. Rusiyaya, yoxsa Avropa Birliyinə yaxınlaşmağa üstünlük verdi? Azərbaycan üçün yaxın-uzaq təsirləri hansıdır?

Politoloq Elxan Şahinoğlu "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Moldovada və Gürcüstanda sanki oxşar proseslər gedir. Hər iki ölkədə cəmiyyətlər bölünüb. Bir qrup Avropaya inteqrasiyanı dəstəkləyir, digər qrup Rusiyaya yaxınlaşmağın tərəfdarıdır: "Moldovada hazırkı prezident Maya Sandunun birinci turda üstünlük qazanması seçkinin ikinci turunda şansını artırır. Bu o deməkdir ki, Maya Sandu ölkəsinin Avropa İttifaqına inteqrasiya siyasətini davam etdirəcək. Amma maraqlıdır ki, Avropa İttifaqına inteqrasiya məsələsi ilə bağlı seçkilərdə səsvermədə cüzi üstünlük Avropa İttifaqına inteqrasiya tərəfdarlarının xeyrinə olub. Bu məsələdə cəmiyyət faktiki iki hissəyə bölünüb. Bir hissə isə Avropa İttifaqına inteqrasiyanın əleyhinə səs verib. Bu fikir-də olanlar hesab edirlər ki, Rusiyadan uzaqlaşaraq Avropa İttifaqına yönəlmək Moldova üçün təhlükələr yaradacaq. Həm düşünürlər ki, Moldova üçün elə ən yaxşı bazar Rusiyadır, Moldova mallarını Avropada qəbul etməyə də bilərlər. Halbuki Brüssel Moldova ilə yaxınlaşma siyasətini ola bilsin ki, davam etdirəcək".

Politoloq Moldovadakı bu seçkilərin nəticələrinin Cənubi Qafqazdakı proseslərə elə də böyük təsirinə olacağını zənn etmir: "Ukraynada da vaxtilə oxşar proseslər oldu, keçmiş prezident Viktor Yanukoviç Avropa İttifaqı ilə assosiativ saziş imzala-

maqdan imtina etdikdən sonra Avropaya inteqrasiya tərəfdarları Kiyevdə küçələrə çıxdılar, mitinqlər başladı və çevriliş oldu. İndi isə Ukrayna gəlib məlum vəziyyətə çıxıb. Gürcüstanda yaxın günlərdə parlament seçkilərində müəyyən-ləşəcək ki, indiki komanda hakimiyyətdə qalır, yoxsa müxalifət gəlir və Qərblə əməkdaşlığa üstünlük verən siyasət yürüdüldür. Amma rəy sorğuları göstərir ki, oliqarx Bdzina İvanışvili və onun dəstəklədiyi hökumətin qələbə çalmaq şansı müxalifətə nisbətən daha çoxdur. Bu da o deməkdir ki, Gürcüstan Moldovanın yolu ilə getməyəcək. Azərbaycana gəldikdə, Azərbaycanın Avropa İttifaqına üzvlük kimi hədəfi yoxdur. Bu, coğrafi baxımdan da bir qədər problematiktir. Hətta biz qarşımıza hədəf qoysaq belə, kimsə bizi Avropa İttifaqına qəbul etməz, bizə xüsusi intiyazlar verməz. Zətən Azərbaycanın Avropa İttifaqına üzvlüyü məsələsini qarşılarına birmənalı hədəf qoymurlar. Bizim üçün önəmli olan ölkənin gücləndirilməsi, strateji hədəflərin müəyyən-ləşdirilməsi, Türk dünyasına inteqrasiyasıdır. Prezident İlham Əliyev bu istiqaməti əsas fəaliyyət istiqamətlərindən biri kimi göstərib".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

İsrailin baş naziri Benyamin Netanyahu'nun mali-kəməsinə endirilən PUA zərbəsi tezliklə Tehrana hücum olacağı ehtimalını gücləndirib. Hətta İran paytaxtının vurulmasına saatlar qaldığı proqnozlaşdırılır. Yəhudi ordusunun Qəzza və Livanda apardığı antiterror əməliyyatlarına cavab olaraq "Hizbullah"ın baş nazirinin Haifa şəhərindəki iqamətgahını hədəf alması düşündürücü faktdır.

Çünki MOSSAD kimi güclü bir kəşfiyyatın olduğu, ölkənin rəhbərinin isə hamıdan daha yüksək səviyyədə qorunduğu bir vaxtda "Hizbullah" Netanyahu'nun evini necə müəyyən edə bilib... Görünür, ya daxildən kəşfiyyat məlumatı ötürülüb, ya da hava hücumundan müdafiədə ciddi çatışmazlıqlar yaranıb. Nədən ki, İranın son hücumu zamanı da İsrailin raketlərin heç də çoxunu vura bilmədiyi üzə çıxmışdı.

Netanyahu bunu İranın və ona bağlı proksi qüvvələrin kobud səhvi adlandırmış, cavabın mütləq olacağını bildirmişdi. Musavat.com-un

Kritik an çatdı: Tehran vurulsa... "domino effekti" Azərbaycana nə vəd edir...

Dünyada ən çox azərbaycanlının yaşadığı şəhər təhlükədədir və İsrail əhalini təxliyəyə çağırır; Netanyahu'nun iqamətgahına dron zərbəsi və Baydenin son açıqlaması İrana hücumun olacağını tam qətiləşdirir - analitiklərdən fərqli şərhlər...

Belə bir hücum bölgədə böyükmiqyaslı toqquşmalara gətirə bilər. Əgər İsrail Tehranı birbaşa hədəf alarsa, bu, Yaxın Şərqdə güclü "domino effekti" yaradacaq. İranın regiondakı müttəfiqləri İsrailə qarşı daha genişmiqyaslı hücumlar həyata keçirə bilər. Bu isə global müharibənin başlamasına səbəb ola bilər. Digər tərəfdən, ABŞ-ın indiki anda bu vəziyyətə nə qədər aktiv müdaxilə edəcəyi də sual altındadır. İndi beynəl-

baycana nə vəd edir? Yeri gəlmişkən, İsrail Hərbi Hava Qüvvələrinə məxsus təyyarələr Livanın paytaxtı Beyrutun Həriri adına beynəlxalq hava limanından 500 metr uzaqlıqdakı "Hizbullah" hədəflərinə zərbə endirib. Qeyd edilir ki, ötən ilin oktyabrından bəri İsrail aviazərbələri və artilleriya hücumları nəticəsində Livanda 2464 nəfər ölüb, 11 530 nəfər xəsarət alıb.

siyasi cəhətdən müəkkəb hal alıb. Yeni bu müharibə hər yerə sıçraya bilər. Türkiyə prezidentinin son açıqlamasında da bu narahatlıq var. Hazırda gedişat göstərir ki, İsrail "Hizbullah"la müharibəni davam etdirəcək və hadisələr sərhəd ölkələrə sıçraya bilər. Xüsusən də Suriyaya doğru yönəlmiş müşahidə edilir ki, nəticədə başqa terror qruplarının fəallaşması mümkündür. Amma münasibətin yaxın gələ-

Türkiyə və Ukrayna XİN rəhbərləri Ankarada görüşdü

Ankarada səfərdə olan Ukraynanın xarici işlər naziri Andrey Sibiqa türkiyəli həmkarı Hakan Fidanla görüşüb. APA xəbər verir ki, bu barədə Türkiyə Xarici İşlər Nazirliyi məlumat yayıb.

Görüşdə ikitərəfli münasibətlər, regional və beynəlxalq məsələlərin müzakirə olunacağı gözlənilir.

Pentagon rəhbəri gözlənilmədən Kiyevə gedib

ABŞ-ın müdafiə naziri Lloyd Ostin gözlənilmədən Kiyevə səfər edib. APA xəbər verir ki, bu barədə CNN telekanalı məlumat yayıb. Ehtimal olunur ki, Pentagon rəhbəri qismində sonuncu dəfə Ukraynaya gələn L. Ostin prezident Vladimir Zelenski və müdafiə naziri Rustem Umerovla görüşəcək.

Onlar Ukrayna ordusunun növbəti il üçün silah-sursat ehtiyacı və dəstəyin davam etdirilməsini müzakirə edəcəklər.

Eyni zamanda ABŞ-la Ukrayna arasındakı münasibətlər də tərəflərin diqqət mərkəzində olacaq.

diplomatik kanallardan və beynəlxalq mediadan əldə etdiyi məlumatlar isə göstərir ki, İsrail Tehrana genişmiqyaslı zərbə endirməyə hazırlaşır. Bu zərbənin İranın strateji obyektlərini və əsas hədəflərini məhv etməyi hədəflədiyi bildirilir. Tehran sakinləri isə bu ehtimal qarşısında narahatdırlar. İsrail Müdafiə Qüvvələrinin (IDF) sözçüsü oktyabrın 20-də fars dilində yaydığı açıqlama ilə Tehrandə yaşayanları təcili təxliyəyə çağırıb. Bildirilib ki, İslam İnqilabı Keşikçiləri Korpusuna (SEPAH) aid olan ünsürlər Tehranın bəzi məhəllələrində gizləniblər və onların aradan qaldırılması üçün hərbi əməliyyatların həyata keçirilməsi labüddür. Tehran sakinlərindən bu təhlükəli ərazilərdən uzaq durmaları və əlavə təlimatları gözləmələri tələb olunur.

xalq ictimaiyyətin gözü İsrailin atacağı növbəti addıma yönəlib. Tehran sakinləri isə böyük təhlükə ilə üz-üzədir. Tehrandə 6-7 milyon Azərbaycan türkü yaşayır. Tehran dünya üzrə azərbaycanlıların ən sıx yaşadığı 1-ci şəhərdir. İsrailin təhdidi həm də birbaşa onlara yönəlib. İranda yaşayan Azərbaycan türklərinin tam sayı isə 40 milyona yaxındır.

Öz növbəsində İran da son günlər bir neçə dəfə İsraili xəbərdar edib. O sırada xarici işlər naziri Abbas Arakçı deyib ki, İran İsrailə endiriləcək cavab zərbəsi üçün artıq hədəfləri müəyyən edib. "İrana qarşı istənilən hücum qırmızı xəttin keçilməsidir", - deyə XİN rəhbəri bildirib. Bəs Tehran vurularsa, bunun Azərbaycana yaxın-uzaq təsirləri nə ola bilər? "Domino effekti" Azər-

Politoloq Rüstəm Tağızadənin sözlərinə görə, İsrail hələ ki İranın son hücumuna cavab verməyib, amma hazırlıqlar barədə tez-tez bəyanatlar səslənir. Onun fikrincə, fakt budur ki, İran bu müharibədə aktordur və dolayısı ilə münasibətinin iştirakçısı sayılır: "O səbəbdən İsrailin İrana zərbəsi gözləniləndir. Sadəcə, ABŞ İsraili İranın neft bazalarına zərbə endirməkdən çəkindirir. Çünki bu zaman dünya bazasında neftin qiyməti qalxacaq. Bununla belə, İsrail onun sözlünə baxmır və müttəfiq ölkədən gələn xəbərdarlıqların əksinə hərəkət etməkdədir". R. Tağızadə hesab edir ki, İran isə sanksiyalar altındadır və İsrailə müharibə ona sərfəli deyil: "Tehran maraqlıdır ki, proksi qüvvələrinin vasitəsilə İsrailin başını qarışdırsın. Ümumiyyətlə, Yaxın Şərq

cəkdə Türkiyəyə sıçraması gözlənilmir. Çünki sərhədlərinin təhlükəsizliyini də gücləndirib. İsrail və Türkiyənin birbaşa problemi də yoxdur".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədova İsrailin bütün hallarda İranın son hücumunu cavabsız qoymacağına əmindir: "Təbii ki, cavab olacaq. Amma necə, hansı obyektlərə... Bayden ötən həftə təsdiqlədi ki, İsrailin necə cavab verəcəyini bilir, amma təfərrüatını açıqlamazdı da. Yeni İsrail hərbi hədəflərə zərbə endirəcək. Bunu ən azı öz imicini qorumaq üçün etməlidir. Amma uzunmüddətli müharibə olacağını gözləmirəm. ABŞ da böyük bir cəbhənin açılmasının əleyhinədir. O baxımdan İsraili çəkəndirməyə çalışırlar. İran isə proksi müharibəni davam etdirməyə məhkumdur. Hərçənd bir il ərzində İran rejiminin dəstəklə-

diyi HƏMAS və "Hizbullah" ağır zərbələr alıb, xeyli zəiflədilib. Sadəcə, ərəblər döyüşəcəklər, maliyyə qaynaqları kəsilsənədək savaş davam edəcək".

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimovun fikrincə, İsrail İranda SEPAH-daxili şübhə trayektoriyasını yönləndirmək və onu şiddətləndirməklə Tehranı daxildən zəiflədən kodeksini işə salır: "Yeni İran İsrail agentlikləri ilə

əməkdaşlıqda ittiham olunan kəşfiyyat rəsmiləri ilə bağlı bir sıra yüksək səviyyəli iddialarla üzleşdiyi zamanda Sinvarın ölümü bu prosesə əlavə rəng qatacaq. İsrailin İran və onun proksi oxlarına qarşı bu qədər hücumundan sonra İranın daxilində hakimiyyət-daxili rəqabətdə qazancılı çıxan əsas şəxs Seyid Əli Xameneidir".

✉ **Emil SALAMOĞLU,**
"Yeni Müsavat"

Havaların soyuması ölkə üzrə qış istilik rejiminə keçidi yaxınlaşdırır. Bu isə kombi sistemi olmayan mənzillərdə, fərdi evlərdə qaz sobalarının təzədən istismarı deməkdir. Bu da öz növbəsində “səssiz qatil” sayılan dəm qazı təhlükəsini yenidən aktual edir.

Təəssüf ki, bunca maariflənmə işləri aparılmasına baxmayaraq, hər il neçə-neçə can alır.

Artıq boğulmalar başlayıb. Sabunçu rayonunda yerləşən evlərdən birində İlqar Mehdiyevin və həyat yoldaşı Faiilanın meyitləri tapılıb.

İlkin məlumata görə, onlar dəm qazından boğulublar.

Təhlükəsizlik qaydalarının pozulması səbəbindən digər faciələr də baş verir. Bilavasitə qazla əlaqəli olmasa da bu qəbildən başqa faciə də yaşanıb.

Hadisə Lerik rayonunun Şinəbənd kəndində baş verib. Kənd sakini 1987-ci il təvəllüdlü Rüfət Abbasov evdə odun sobasını qalamaq üçün benzindən istifadə edib. Bu zaman sobadan çıxan alov ətrafa və yaxınlıqdakı uşağa, 2022-ci il təvəllüdlü V.R. Abbasovun üzərinə düşüb. Uşağın anası, 1989-cu il təvəllüdlü Afiqə İbrahim qızı Qasımoğlu dərhal onun paltarlarını çıxarmağa çalışıb. Həmin anda ana da hər iki əlin 1 və 2-ci dərəcəli termiki yanıq xəsarətləri alıb.

Uşaq dərhal Lənkəran Rayon Mərkəzi Xəstəxanasının təcili yardım şöbəsinə yerləşdirilib. Lakin bədən səthi 90%-i yandığı üçün dünyasını dəyişib.

Bəs belə hallardan qaçmaq, qaz və odun sobalarından düzgün istifadə üçün ailələr nələrə qarşı diqqətli olmalıdır?

Məlum olduğu kimi, mərkəzləşdirilmiş isitmə sistemi nəzərdə tutulmayan binalarda, həmçinin fərdi evlərdə mənzillərin isidilməsi üçün elektrik və qaz cihazlarından, eləcə də müxtəlif yanacaq, o cümlədən odunla işləyən sobalardan istifadə edilir. Fövqəladə Hallar Nazirliyi bununla bağlı qeyd edir ki, bu cihaz və sobalardan istifadə zamanı yanğın təhlükəsizliyi qaydalarına əməl olunması ciddi məsuliyyət tələb edir. Belə ki, yanğınlar əsasən odla ehtiyatsız davranış səbəbindən, məişətdə istifadə edilən elektrik qızdırıcı, təbii və mayeləşdirilmiş qaz ilə işləyən cihazların, həmçinin odun sobalarının istismarı qaydalarına düzgün əməl edilmədikdə baş verir.

Bildirilir ki, məişətdə işlədilən qaz cihazlarından baş verən yanğınların əsas səbəbi boru xətlərinin birləşmə yerlərində kipliyn pozulması, qaz cihazına qoşulmada standartlara uyğun olmayan rezin və digər materiallardan istifadə edilməsidir. Nəzərə almaq lazımdır ki, mayeləşdi-

"Səssiz qatil" yenə qapıda

Dəm qazından boğulmalar başladı; təhlükəsizlik üçün bunları bilməli

rilmis qaz təbii qazdan daha çox yanğın təhlükəli xassələrə malikdir. Propan qaz balonları qızdırıcı cihazlardan ən azı bir metr kənarda yerləşdirilməli, gün şüaları və mexaniki təsirlərdən qorunmalı, zirzəmidə saxlanılmasına yol verilməməlidir. Qaz sızmasını hiss etdikdə ümumi qaz kranını bağlamaq, mənzilin havasını təmizləmək üçün qapı-pəncərələri açaraq hava cərəyanı yaratmaq lazımdır. Bu zaman mənzillərdə elektrik işlədicilərini dövrəyə qoşmaq və ya ayırmaq olmaz.

Qeyd etdiyimiz kimi, qış mövsümündə evlərdə bərk yanacaq işləyən sobalardan da istifadə olunur. Sobalar yanmayan və istilik keçirməyən altlıqlar üzərində qurulmalı, onun qalama qapısı önündə 70x50 santimetr ölçüdə kiçik olmayan metal təbəqə döşəməyə bərkidilməlidir. Tüstü borusu tavan hissədən keçdikdə yanmayan və istilik keçirməyən materiallarla yanar konstruksiyalardan təcrid olunmalı, borunun tüstü çıxan sonluğu evin dam hissəsindən ən azı 70 santimetr hündürlükdə quraşdırılmalıdır. Qalanmış sobanı nəzarətsiz və ya az yaşlıların nəzarəti altında qoymaq qadağandır. Sobanın ətrafında odun qurutmaq, sobaya həddən artıq odun atmaq, sobaları tezəlişən mayelərlə qalamaq qəti qadağandır. Sobaların, qaz cihazlarının üstündə və bilavasitə yaxınlığında paltar qurutmaq təhlükəlidir.

Məişətdə yanğın baş verdikdə təhlükəsizliyi təmin etmək üçün aşağıdakı qaydalara əməl edilməsi tövsiyə olunur:

FHN-in "112" qaynar telefon xəttinə məlumat verin;

Odsöndürücü balon və ya əl altında olan digər vasitələrlə (su, qum, palaz, keçə və s.) yanğını söndürməyə çalışın;

Yanğının şiddətlənməməsi üçün qapı və pəncərələri bağlayın;

Mümkündürsə elektrik və qaz cihazlarını söndürün;

Ağız və burnunuzu nəm dəsmal, şərf, paltar və sair ilə tutaraq tüstüdən qorunun;

Yan otaqdakı tüstüdən qorunmaq üçün qapı ətrafındakı boşluqları nəm əski ilə tutun;

Döşəməyə yaxın ərazidə tüstü daha az olduğundan əylənərək və ya sürünərək hərəkət edin;

Yanğın gücləndikdə sənəd və digər vacib əşyaları götürüb dərhal bayıra çıxın;

Uşaqlara, ahıl və köməyə ehtiyacı olanlara mənzili tərk etməkdə kömək edin;

Mənzili tərk etmək mümkün deyilsə, eyvanda və ya pəncərənin yanında dayanaraq yanğınsöndürənləri gözləyin;

Xilas olmaq üçün yuxarı mərtəbədən aşağı tullanmayın;

Liftdən istifadə etməyin; Qonşuları xəbərdar edin.

Qaz detektorlarının, bacaların təmizlənməsinin önəmi. Binalarda bacaların təmizlənməsinə kim cavabdehdir?

Mövzu ilə bağlı təhlükəsizlik məsələləri üzrə ekspert Elmar Nurəliyev "Yeni Müsavat"a danışdı: "Qış fəslində havaların soyuması ilə əlaqədar olaraq, qaz cihazlarına tələbat artır ki, bu da qaz cihazlarının təhlükəsizlik məsələsini aktual edir. Ona görə qaz cihazları quraşdırılarkən mütləq şəkildə standartlara uyğun olaraq quraşdırılmalı, istismarı da təhlükəsizlik qaydalarına əsasən həyata keçirilməlidir.

Qaz kifayət qədər özündə təhlükəni ehtiva edir, ona görə qaz cihazı harada varsa, harada quraşdırılırsa, mütləq onun istismarı təhlükəsizlik şəkildə həyata keçirilməlidir. Qaydalardan biri budur ki,

qaz cihazı qoyulan otaqların kvadratı nəzərə alınmalıdır. Belə ki, 2 gözlü qaz piltəsi qoyulan otağın həcmi minimum 7 kvadrat metr olmalı, 3 gözlü qaz piltəsi qoyularsa, 12 kvadrat metr, 4 gözlü qaz piltəsi qoyularsa isə 15 kvadrat metr olmalıdır".

Ekspert bildirir ki, qaz cihazı olan yerdə mütləq qaz sızması və dəm əleyhinə dedektor qoyulmalıdır: "Dəm qazı əleyhinə olan dedektor dəm qazı əmələ gələndə bu barədə istifadəçiyə siqnal verir, istifadəçi də otaqda dəm qazının olduğunu bilir. Bu zaman dərhal otaqlar havalandırılmalıdır.

Qaz sızmasının əleyhinə olan dedektor isə qaz sızma zamanı anında qazın təchizatını dayandırır, istifadəçi bu barədə məlumatlı olur.

Bəs dəm qazı, ümumiyyətlə, nədən yaranır? Dəm qazı yanma prosesi düzgün getmədikdə yaranır. Standartlara cavab verməyən qaz cihazlarından istifadə etdikdə, qazı cihazlarına kənardan müdaxilə olunduqda, qaz cihazlarının quraşdırılması zamanı düzgün texniki normativ qaydalara riayət edilmədikdə, kənar müdaxilələrlə qazın istiliyinin artırılması, azaldılması kimi proseslərin həyata keçirilməsi nəticəsində, həmçinin tüstü bacalarının vaxtında təmizlənməməsi, tüstü bacalarının dəlik-deşik, çat olması, nasazlıq səbəbindən yanma prosesi düzgün getmir və nəticədə dəm qazı yaranır. Məlum olduğu kimi, dəm qazı rəngsiz, iysiz, dadsız olur, adi gözlə görünmür və bu baxımdan istifadəçi bunun fərqi varmıdan bədbəxt hadisənin qurbanı olur.

Nəzərə almaq lazımdır ki, dəm qazı əsasən hamam otaqlarında yaranır. Hamam otaqları standartlara uyğun olmalıdır. Belə ki, hamam otaqlarının uzunluğu minimum 7 kvadrat metr, hündür-

lüyü 2 metr 20 sm olmalıdır. Həmçinin hamam otağının qapısında xırda dəliklər olmalıdır.

Ümumiyyətlə isə hamam otağında qaz cihazının olması yolverilməzdir. Əgər hamam otağında qaz cihazı quraşdırılıbsa, mütləq havalandırma olmalı, qapıda xırda dəliklər olmalıdır. Əgər hamam otağında su çəni quraşdırılıbsa, çən olan hamam otağı minimum heç olmas 6 kvadrat metr olmalıdır.

Qaz sobası olan hamam otağında əgər su tutumlu çən quraşdırılıbsa, çən yanmayan materialdan olmalı, ən azı 2 sm divardan aralı olmalıdır. Mətbəxdə isə qaz sobası ilə qarşı tərəfdəki divar arasında ən azı 1 metr məsafə olmalıdır. Bəzən görürük ki, bir otağı 2 otağa çevirirlər və yaxud mətbəxlə havanın yerini dəyişirlər, bu zaman qaz boruları, qeyri-metal borularla çəkilir ki, bu da qətiyyənlə yolverilməzdir. Qaz xətti metal boru ilə çəkilməli, bir otaqdan digər otağa keçməsi təhlükəsizlik baxımından yolverilməzdir".

Dəm qazından zəhərlənənə mənim ilkin əlamətləri hansılardır?

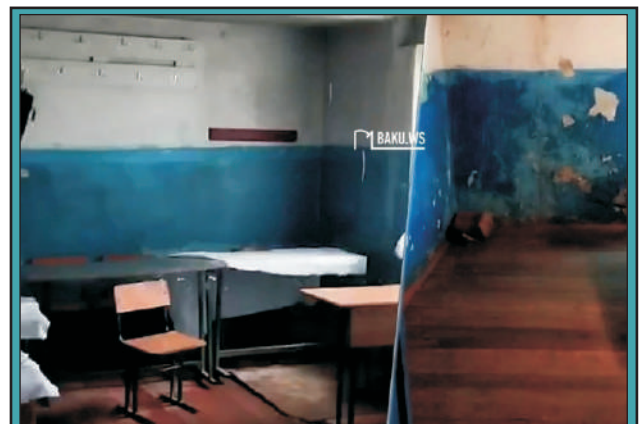
Mütəxəssislər bildirir ki, dəm qazından zəhərlənən zaman insanda başgicəllənmə, baş ağrısı, ürəkbulanma, qulaqlarda küy, qusma, yuxululuq, bəzən, oyanıqlıq, müvazinin itməsi, sayıqlama, hallüsinasiyalar, qıcolma tutmaları müşahidə olunur.

Dəm qazından zəhərlənənə hallarında ilkin tibbi yardımın köməyi ilə zəhərlənənə həyata qaytarmaq mümkündür. İlk növbədə isə zəhərle-

nən həmin sahədən çıxardılmalı, hiqbebarik oksigenasiya tətbiq olunmalıdır. Süni tənəffüs verilməlidir. Daha sonra zəhərlənənə amonium tərkibli məhlul ilə təmizləmək lazımdır.

Əgər ilk tibbi yardım düzgün yerinə yetirilərsə, sonrakı yardımlar həkimlər tərəfindən aparılacaq. Odur ki, zəhərlənən şəxsə həkim gələndə qəddər göstərilən ilkin tibbi yardım mühüm, həyati əhəmiyyət kəsb edir. Əgər həmin şəxsin huşu özündədirsə, dərhal qapalı mühtdən təmiz havaya çıxarmaq lazımdır. Sonra ilk növbədə zərərçəkənin üstü örtülməlidir ki, bədən temperaturu düşməsin. Bununla bağlı isti çay, kofe verilməlidir. Sonra mütləq mütəxəssisə müraciət olunmalıdır. Huşu özündə olmayan insanı da təmiz havaya çıxarmaq, ağız boşluğunu səlikdən təmizləmək, nəfəs almasını bərpa etmək, süni nəfəs vermək lazımdır. Digər tədbirləri görmək üçün zərərçəkəni mütəxəssisə çatdırmaq zəruridir. Əgər insan sadəcə suallara reaksiya verir, cavablandırarsa, bu o deməkdir ki, onun huşu itməyib. Yox, cavab verə bilmirsə, reaksiya yoxdursa, hər an təhlükəli sayılmalıdır. Bu məsələdə hər saniyə çox önəmlidir. Vaxt itənilsə, beyin hüceyrələri, toxumaları ilə bağlı az bir zaman sonra fəsadlaşma başlayır. Bundan başqa, ən yüngül halda belə, dəm qazından zəhərlənən şəxs sonradan fəsadların yaranmaması üçün bir sutka ərzində həm toksikoloqun, həm də nevropatoloqun nəzarətində olmalıdır.

Xalidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Şabranda acınacaqlı vəziyyət - yağış sinif otaqlarına axır

Sabran rayon Dəvəçi kənd tam orta məktəbi yararsız vəziyyətdədir. Bu barədə məlumat BAKU.WS-in "qaynar xətti"yə daxil olub. Bildirilib ki, hazırda bölgədə yağan yağış təmirsiz məktəbin durumunu daha da ağırlaşdırıb. Bəzi sinif otaqlarında isə artıq dərslər keçmək mümkün deyil.

"Demək olar bütün otaqlarda tavandan yağış suları otaqlara axır. Artıq 2-3 otaqda dərslər keçməyi dayandırbılar. Otaqlar çox soyuq olur. Şagirdlərin səhhiyyəsi təhlükə altındadır".

Bitki yağları arasında insanların xüsusilə üstünlük verdiyi zeytun yağının faydalarını saymaqla bitməz. Söhbət əlbəttə ki, süni qatqıları olmayan, orqanik yağdan gedir. Təəssüf ki, marketlərdə satılan yağlar heç də həmişə bu tələblərə və standartlara cavab vermir.

Biokimyəçilər hesab edirlər ki, əsl zeytun yağının "təzə" qoxusu olmalıdır. Dadı neytral, acı və ya ədviyyatlı ola bilər (Lent.az). Onların sözlərinə görə, zeytun yağının saxtalaşdırılması bir neçə fərqli formada ola bilər, lakin iki növ saxtakarlıq daha çox yayılıb: "Vidansız istehsalçılar aşağı keyfiyyətli zeytun yağını yüksək keyfiyyətli əlavə saf məhsul kimi etiketləyir və ya həcmi artırmaq üçün onu günəbaxan və ya kanola kimi ucuz neytral yağlarla qarışdırırlar".

Yəqin ki, zeytun yağının saxta olduğunu öyrənməyin yeganə yolu laboratoriya analizidir. Ancaq keyfiyyətsiz məhsulu evdə də tanımaq olar. Təmiz bir stəkana bir az yağ tökmək və bir qurtum almaq lazımdır ki, məhsul dilini-

Yediyimiz yağlar adına uyğundurmu - ekspertlərdən olay kimi rəylər

Bitki yağları bazarı çox çirklənmiş vəziyyətdədir; 44 manata satılan zeytun yağı ilə bağlı xəbərdarlıq edilib; rəf ömrü daha uzun olan məhsullarda kimyəvi qatqı maddələri daha çox istifadə olunur

xarici ölkələrdən idxal edilən zeytun yağlarının qablaşdırmasına diqqət etməyi, təmiz olub-olmadığını yoxlamağı tövsiyə edir.

Bugünlərdə iqtisadçı Xalid Kərimli zeytun yağlarının qiyməti ilə bağlı məsələni şərh edərkən bunu Azərbaycanda zeytunun bol olmaması ilə əlaqələndirib: "Nə vaxt ki, Azərbaycanda zeytun bolluğu yaransa, sahibkarlar baxacaqlar ki, ixrac edə bilmirlər, məhsul

tandan zeytun yağları gətirilir: "Bu yağlar Azərbaycana gətirilməyə, qiymətlər daha da baha olar. Xaricdən gətirilən zeytun yağları bazarda bir qiymət formalaşdırıb, yerli zeytun satıcıları da məhsulu həmin intervalda satırlar. Eyni zamanda məhsul bolluğu olmadığından daha baha satmaq istəyirlər".

Azad İstehlakçılar Birliyinin sədri Eyyub Hüseynov "Yeni Müsavat"a şərhində marketlərdə satılan

qiymətə görə bunu təmiz zeytun yağı kimi alır. Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi qarşısında məsələ qaldırıldı. Agentliyin rəsmi cavabında bildirildi ki, idxalçı şirkətə etiketin dəyişdirilməsi ilə bağlı tapşırıq verilib".

E.Hüseynov qeyd etdi ki, ölkənin əmtəə bazarında çoxsaylı bitki yağları var, lakin bitki yağlarının bəziləri qarışıqdır, etikətdə isə bu barədə məlumat verilmir: "Spred yağlarının bəziləri in-

Bələdiyyələrə xidmət haqları nağdsız qaydada köçürüləcək

Bələdiyyələrə ödənilən xidmət haqları və digər yığımınlar üzrə hesablaşmalar nağdsız qaydada həyata keçiriləcək. APA-nın xəbərinə görə, bu, Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin bu gün keçirilən iclasında müzakirəyə çıxarılan "Nağdsız hesablaşmalar haqqında" Qanuna təklif edilən dəyişiklikdə əksini tapıb.

"Yeni Müsavat"a mövzunu belə şərh etdi:

"Zeytun yağı orqanizmə üçün ən faydalı yağlardan hesab olunur. Çünki zeytunun tərkibi A, D, E, K vitaminləri ilə zəngindir. Orqanizmə xüsusilə genetik kodlar sayəsində yerli zeytunu tanıyır, buna görə də asan həzm olunur. Mütləq şəkildə mənsəyi belli olmayan istehsal müəssisəsinin məhsullarını nəzərdən keçirmək lazımdır. Bəzən mənsəyi belli olmayan, düzgün qablaşdırılmayan, "orqanik" adı ilə satılan zeytun yağları görürük. Buna görə də etiket məlumatlarına diqqət etmək lazımdır. Etiket məlumatlarında istehsalçı müəssisə haqqında ətraflı məlumat-ünvan, qaynar xətt, istehsal tarixi, son istifadə tarixi mütləq yazılmalıdır. O cümlədən istifadə olunan inqredientlər haqqında tam məlumat verilməlidir. Yetişdirmə üsuluna görə yerli zeytunlarımız üstünlük təşkil edir. Daha çox kimyəvi gübrələrdən, sintetik dərmanlardan istifadə olunmadan toplanan zeytunlardan istehsal olunan yağlar daha faydalıdır. Adətən zeytun yağının rəngi sarımtıl yaşıl, yaxud qızılı sarı rəngə çalır. Əgər bulağırsanız, bu təbii xüsusiyyətlə bağlı ola bilər. Amma yağ kəskin sarı, ya da kəskin yaşıl rəngdədirsə, bu, qida boyalarından istifadə edildiyinə işarədir. Bəzən yağın dibində çöküntü olur, bu da məhsulun

orqanik olmasının göstəricisidir. Qoxusu yeni, xoşagəlməz zeytun qoxusu olmalıdır. Əgər ümumiyyətlə, qoxu yoxdursa, zəif qoxu gəlirsə, bu, yağın təbii olmadığını göstərir. O ki qaldı dadına, zeytunun dadı hiss olunmalıdır. Amma kəskin dad varsa, acılıq hiss olunursa, bu, əlavə qatqılarla əlaqədardır. Soyuq sıxım üsulu ilə əldə olunan zeytun yağı daha faydalı hesab olunur. Bundan əlavə, əsasən tünd rəngli şüşədə olan zeytun yağına üstünlük verilməsini tövsiyə edirəm. Bu, yağı işıqdan qoruyur. Eyni zamanda satın alarkən yağın daha sərin yerdə olmasına diqqət edilməlidir. +4 dərəcədə zeytun yağı donur, günəş işığı düşməyən, sərin yerdə olan yağları seçməliyik. Yaxşı olar ki, əgər uzunmüddətli istifadə olunacaqsa, daha az həcmli yağlar alınsın. Zeytun yağının qapağı açıldıqca oksigenlə reaksiyaya məruz qaldığı üçün yağın tərkibi dəyişir. Bu isə həzm probleminə gətirib çıxara bilər. Ev şəraitində zeytun yağının +15-22+ temperaturda, qaranlıq yerdə saxlamaq olar. Bundan başqa, rəf ömrü daha uzun olan məhsullarda kimyəvi qatqı maddələri daha çox istifadə olunur, buna görə də rəf ömrü daha az olan məhsullara üstünlük vermək lazımdır".

□ **Nigar HƏSƏNLİ,**
"Yeni Müsavat"

zi tamamilə əhatə etsin. Əsl təmiz zeytun yağı meyvəli və şirin tamlı, ədviyyatlı və acı olmalıdır, saxta zeytun yağı isə zəif dadlı və zəif ətirli olacaq.

Ancaq yağda dadın olmaması hər zaman onun saxta olduğunun əlaməti sayılır. Bəzi əsl zeytun yağları dadsız ola bilər. Aldanmamaq üçün mütəxəssislər etibarlı yerlərdən yağ almağı məsləhət görürlər. Saxta məhsullara ən az böyük supermarketlərdə rast gəlinir. Biokimyəçilər onu da əlavə ediblər ki, sınaqdan keçirilmiş yağların paketlərində zeytun istehsalçısının adı, həmçinin məhsulun alınma yeri və tarixi də ola bilər. Məhsulun mənsəyinin bilinməsi onun keyfiyyətinin yuxarı olması ehtimalını artırır.

Qeyd etmək yerinə düşər ki, zeytun yağı digər duru yağlara nisbətən daha baha qiymətə satılır. Belə olan halda, istehlakçılar yediyi yağların keyfiyyətinə əmin olmaq istəyirlər. Mütəxəssislər xüsusilə

satılmır, o zaman qiymətin aşağı düşməsi haqqında fikirləşəcəklər. Yox, məhsul ixrac edilirsə, satılırsa, hansı sahibkar qiyməti endirər? Əvvəllər Azərbaycanda zeytun bağları olub. Amma sonradan bu bağlar dağıldı. Son 10 ildə bəzi fermerlər bu istiqamətlə məşğul olmağa başlayıblar. Bağlar salınıb, amma ağaclar ekilən kimi məhsul vermir. Müəyyən bir müddət keçməlidir ki, zeytun ağacları bar versin. İkinci əsas məsələ zeytun ağaclarının bol məhsul verməsidir. Bağlarımız hələ məhsuldar dövrdə deyil. Məhsul bol olsa, qiymət aşağı düşməlidir. Ağacdən bir kiloqram zeytun yığsan, qiymət fərqli, 20 kiloqram yığsan, tam başqa cür olacaq. 20 kiloqram zeytun yığanda ağacların qulluq xərcləri və eyni zamanda bağın özünün də xərci aşağı düşür".

Xalid Kərimli diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycana İspaniya, Türkiyə, Yunanıstan

bir neçə yağı nümunə gətirərək istehlakçılara tövsiyə verdi: "Yunanıstan istehsalı "Vero Greco" yağlarının üzərində "pomace oil" yazılıb, bu da o deməkdir ki, yağ zeytunun jıxından hazırlanıb. Tərkibində zeytun yağı 5-8 faizdən artıq deyil. Yəni tərkibi naməlum yağdır, çox güman ki, günəbaxan yağıdır. Bu yağla bağlı Azad İstehlakçılar Birliyi tədqiqatı yekunlaşdırıb. Yunanıstandan mənə hədə-qorxulu məktublar gəlir, dəfələrlə zəng edirlər ki, niyə antireklam edirəm? Rusdilli bir nəfər mənə zəng edərək sübut etməyə çalışdı ki, məhsul təmiz zeytun yağıdır. Lakin "pomace oil" zeytunun soyuq halda sıxılıb yağı çıxıldıqdan sonra qalan jıxından kimyəvi yollarla alınan, qalan hissəsinə digər bitki yağları qarışdırılan "zeytun yağıdır". Markalanmasına fikir versək, çox ekzotik markalanıb. 5 litlik qablaşdırma 44 manata satılır. Əhali qablaşdırma və

sanlar görə yağı kimi alırlar. Üzərində inək şəkli var, "naturalno maslo" yazılıb, lakin hardasa kiçik hərflərlə "bitki yağı qarışığı" qeydi də var. İstehlakçılar bizə onların nümunələrini gətirib bitki yağının tərkibini dəqiqləşdirməyi tələb edirlər. Biz Azərbaycan Qida Təhlükəsizliyi Agentliyi qarşısında bu məsələni də qaldırıb ki, bitki yağlarının üzərində mənsəyi qeyd olunmalıdır. Lakin hələ ki istədiyimiz nəticəni əldə edə bilməmişik. Bəzən yağlara palma yağı qarışdırırlar, amma bunu yazmırlar. Yəni bitki yağları bazarı çox çirklənmiş vəziyyətdədir. Bütün hallarda istehlakçıları yerli zeytun yağlarını almağa çağırıram. Azərbaycanda zeytun yağı istehsal edən bir neçə müəssisə var. Bütün hallarda yerli zeytun yağları xaricdən idxal edilənlərdən üstündür".

Qida Təhlükəsizliyi Hərəkətinin rəhbəri, sağlam qidalanma mütəxəssisi Məhsəti Hüseynova isə

Əməkar artist Elnur Kərimov sosial şəbəkədəki paylaşımı ilə diqqət çəkib. O, son günlər Türkiyənin gündəmini zəbt edən körpə ölümləri ilə bağlı qandonduran hadisəyə diqqət çəkərək yazıb: "Son günlər Türkiyədə "Yenidoğan qruplaşma" hadisəsi mənə təəccüblü gəlmədi. Bakıda da var. Mən də bunun qurbanı olmuşam. İndi də övladım bədənə əziyyət çəkirəm".

Qeyd edək ki, ötən həftə Türkiyədə həkimlərin yeni doğulmuş körpələrə yanlış diaqnozlar qoyaraq təcili yardım şöbələrindən özəl klinikalara yönləndirilməsi və bununla qanunsuz gəlir əldə etdikləri üzə çıxıb. Həmin şəxslər uşaqlara narkotik maddələr verərək onların mövcud vəziyyətini olduğundan daha ağır göstərirlər və uzun müddət orada qalmalarını təmin edirlər. Həmçinin uşaqların xəstə olduğunu iddia etmək üçün qan testlərini saxtalaşdırırlar. Yenidoğulmuş körpələrin bəzələrinin infeksiya səbəbindən öldüyü qeyd olunub. Sağ qalan körpələrin əksəriyyətinin səhhətində isə ciddi problemlər yaranıb.

Araşdırma nəticəsində bir qrup şəxsin əməlləri nəticəsində 12 körpənin öldüyü məlum olub. Dəstə üzvlərinin İstanbulda əlbir olduqları 9 özəl xəstəxananın lisenziyası artıq ləğv edilib. Rəsmi statistikaya görə, Türkiyədə son 10 ildə 3 000-dən çox körpə xəstəxanalarda şübhəli şəkildə dünyasını dəyişib.

Mövzu ilə bağlı Musavat.com-a açıqlama verən **ma-ma-ginekoloq Rəşad Sultan** deyir ki, Türkiyədə baş verən qandonduran hadisə ilə bağlı məsələ həmişə aktualdır. Onun sözlərinə görə, insanlar həkim seçimində tanıdqları

Körpələrə qənim kəsilən kriminal dəstə - "Bakıda da var" iddiası

Rəşad Sultan: "İllərdir ki, bizdə "həkim yanlış diaqnoz qoydu, pula görə xəstəni əməliyyata saldı" kimi fikirlər dolaşır"

şəxslərə müraciət etməyə meyllidirlər: "Söhbət körpədən gedirsə, valideynlər xüsusi ilə həssas olurlar. Heç kim istəməz ki, onun uşağına lazımsız müalicə tətbiq edilsin. İllərdir ki, bizdə "həkim yanlış diaqnoz qoydu, pula görə xəstəni əmə-

liyyata saldı" kimi fikirlər dolaşır. Buna görə də insanlar yalnız öz tanıdqları həkimlərin qəbuluna getməyə üstünlük verirlər.

Çünki bəzi həkimlər onları ələ şirən dilə ovsunlayıb əməliyyata salırlar. Yumurtalıqda

balaca bir fəlekulu olan adama deyirlər kistan var, partlayacaq, təcili əməliyyat olunmalıdır. Biz bunu həmişə görürük.

Əlbəttə ki, belə həkimləri görəndə valideyn yeni doğulan körpəsinə görə narahat olacaq. Ona görə də hər kəs çalışsın ki,

güvəndiyi, peşəkarlığına əmin olduğu həkimə müraciət etsin. Hazırda məsələnin öhdəsindən belə gəlmək mümkündür. İnsanlığın güvənmədiyimiz həkimlərə yaxın dururuq. Valideyn bizə müraciət edir, deyir biz sənə güvənmişik, sən də öz güvəndiyin uşaq həkiminə yönləndir, qoy doğuşda o iştirak etsin və s.

İnsanlığın yaranandan vicdansızlıq da var. İnsan canlıların ən vicdansızıdır. Şüurunu yaxşı şeylər üçün yox, əsasən belə şeylər üçün istifadə edir. Ona görə də mən heç nəyə təəccüblənmirəm. Ehtiyac yox ikən xəstəyə dərman verilməsinin əleyhinəyəm. Körpələrə bu cür psixik edənlərə nə deyəcəyimi bilmirəm.

Ölkəmizdə buna bənzər hadisələrlə bağlı birmənalı cavab verə bilmərəm. Bu, ciddi və hüquqi məsələdir".

Xatırladaq ki, yeni doğulan körpələrin həyatı üzərindən qazanc əldə edən və səhlənkarlıqları nəticəsində onların

ölümünə səbəb olan dəstəyə qarşı ittiham aktı hazırlanıb. İddianamədə 10 körpə "qurban" kimi göstərilir və körpələrin ailələrinin ağırlı ifadələri yer alıb. İddianamədə 47 nəfər şübhəli kimi, 5 nəfər zərərçəkmiş olaraq qeyd edilib.

İfadəsi alınan Benedikt N. qızını öskürək və soyuqdeymə şikayətləri ilə xəstəxanaya apardığını, onun üç gecə reanimasiyada qaldığını, daha sonra başqa xəstəxanaya köçürülməsini istədiklərini bildirib.

Başqa xəstəxanaya aparıldığı qızının bir gecə qaldıqdan sonra səhər saatlarında öldüyünü öyrəndiyini deyən ata prosesdə böyük ödəniş etdiyini bildirib.

Digər zərərçəkmiş Mehmet K. isə bildirib ki, arvadının təcili əməliyyat olunması lazım olduğu deyiləndə xəstəxana ondan 8 min lirə tələb edib. O, ödəniş etdiyini desə də, üç gün sonra körpəsinin öldüyü xəbərini alıb.

■ Sahənə RƏHİMLİ, Musavat.com

Sağlam sümükləri qorumaq və saxlamaq üçün nə etməli - açıqlama

"Bəzən sümük itkisi naməlum səbəbdən baş verir"

Səhiyyə Nazirliyi sağlam sümükləri qorumaq üçün nə etmək lazım olmasına dair açıqlama yayıb.

Həkim Toğrul Rüstəmov sualları cavablandırır.

- Toğrul müəllim, ilk olaraq bilmək istərdik ki, osteoporoz nədir?

- Osteoporoz sümük kütləsinin azalması və toxumasının mikrostrukturunun pozulması nəticəsində qırılmalar və defromasiyalara yol açan proqressiv metabolik sümük xəstəliyidir. Osteoporozun əsas ağırlaşması kiçik travmalar zamanı belə sınıqların yaranma bilmə təhlükəsidir.

Osteoporoz hər hansı bir sınıq yaradana qədər səssiz bir xəstəlikdir.

Osteoporoza və osteopeniyaya yol açan bədən çəkisin azalması, cinsi hormonların az olması, oturaq həyat tərz, siqaret, alkoqol və narkotik vasitələrindən istifadə, D vitamini çatışmazlığı, kalsium mübadiləsinin pozulması, qalxanvariaferat vəzin xəstəlikləri kimi amillər rol oynayır.

- Doktor, osteoporozu yaradan səbəblər hansılardır?

- Bədənimizin sağlam sümük yaratmaq və onları qo-

Toğrul Rüstəmov

rumaq üçün kalsium və fosfat mineralları ehtiyacı var. Həyat boyunca vücudumuz həm köhnə sümüyü reabsorbsiya etməyə, həm də yeni sümük yaratmağa davam edir. Bədənimizdə yeni və köhnə sümüklərin balanslı tarazlıqda olduğu müddətdə sümüklerimiz sağlam və güclü qalır. Yeni sümük meydana gəlməsindən daha çox köhnə sümük reabsorbsiya edildikdə, sümük itkisi baş verir.

Bəzən sümük itkisi naməlum səbəbdən baş verir. Digər vaxtlarda sümük itkisi və nazik

sümükler irsi olur. Kövrək sümük bədənımızın kifayət qədər yeni sümük əmələ gəlməsinə mane olan hər hansı bir şeydən qaynaqlana bilər. Yaşlandıqca vücudumuz bu mineralları sümüklerimizdə saxlamaq əvəzinə, sümüklerde kalsium və fosfatı yenidən absorbsiya edə bilər. Bu da, öz növbəsində, sümükleri zəiflədir.

Əsas risk yeni sümük toxuması yaratmaq üçün kifayət qədər kalsium itirməkdir. Ona görə də yüksək kalsiumlu qidalara qəbul etmək vacibdir. D vitamini

ni də lazımdır, çünki o, vücudumuzun kalsiumu mənimsəməsinə kömək edir. Əgər kalsium və D vitamini ilə zəngin kifayət qədər qida qəbul etməirsinizsə, mədə əməliyyatlarından sonra və ya digər sistemik xəstəliklərə görə bədən qıdadan kifayət qədər kalsium və D vitamini ala bilmərsə, sümüklerde qırıqlma ehtimalı daha yüksək ola bilər.

Menopauza zamanı qadınlarda estrogenin və yaşlandıqca kişilərdə testosteronun azalması, uzun müddət davam edən xəstəlik səbəbi ilə yataq-

da qalmaq, Kron xəstəliyi və ya revmatoid artrit kimi bədəndə iltihabın artmasına səbəb olan müəyyən şərtlərin olması sümük itkisi yarada bilər.

- Osteoporoz daha çox hansı simptomlarla özünü göstərir?

- Osteoporozun ilkin mərhələlərində adətən heç bir əlamət olmur. Çox vaxt insanlar bu xəstəliyə sahib olduqlarını öyrənməzdən əvvəl artıq sınıqları olur. Onurğa sümüklerinin qırıqları, onurğanın demək olar ki, hər yerində ağrıya səbəb ola bilər. Bunlara "compression" qırıqlar deyilir. Onlar adətən heç bir travma olmadan baş verir. Ağrı qəflətən və ya yavaş-yavaş baş verə bilər. Zamanla boy itkisi (15 santimetrə qədər) yarana bilər.

- Osteoporozun diaqnozu zamanı hansı sınaq və testlərdən istifadə olunur?

- Osteoporozun diaqnozu sümük mineral sıxlığının ölçülməsi, ya da aşağı travmalı bir qırığın inkişafı ilə qoyulur. Əsasən rentgen, ultrasonografiya, kompüter tomaqrafiya görüntüləmələri ilə diaqnoz qoyulur. Diaqnoz müəyyənləşdirmək üçün "dual X-Ray" absorpsiometriya vasitəsilə sümüklerdeki mineralları sıxlığını ölçən rentgendən istifadə olunur. Çox vaxt onurğa və çanaq sümüklerinde sıxlığı ölçür.

- Bu xəstəliyin müalicəsi necə aparılır?

- Müalicənin məqsədi sümük gücünü artıraraq, sınıqların qarşısını almaq, fiziki möhkəmliyi maksimum səviyyəyə

çatdırmadır.

Zərərli vərdişləri itimə etmək lazımdır. Belə ki, siqaret çəkmək sümük itkisini sürətləndirir. Eyni zamanda, alkoqol qəbulu da sümük sıxlığına ciddi təsir göstərməklə, sizi yıxılma və sümük qırma riski ilə üz-üzə qoyur.

Yaşlı insanlar tərəfindən yıxılmaların qarşısını almaq vacibdir. Belə ki, yuxarı qalxanda və hərəkət edərkən daha diqqətli olmaq tövsiyə olunur. Məsələn, yıxılmamaq üçün dəzgahlardan və ya möhkəm mebellərdən tutmaq lazımdır. Yıxılma riskini azaltmaq üçün tutunma yerlərinin olması, evdə uyğunsuz küncərin, döşəmələrin aradan qaldırılması vacibdir. Vanna otağında təhlükəsizlik tutacaqlarını quraşdırmaq, sürüşməyə qarşı xüsusi döşəmələrdən istifadə etmək tövsiyə olunur. Yaxşı oturan və aşağı dabanlı ayaqqabılar, dabanı olmayan tərlilər geyinməmək lazımdır.

Müvafiq miqdarda kalsium və D vitamini təmin edən pəhrizə əlavələri xəstələri təyin edilir.

- Osteoporozun qarşısının alınması üçün nə etmək lazımdır?

- Sağlam sümükleri qorumaq və saxlamaq üçün kifayət qədər kalsium və D vitamini qəbul etdiyimizdən əmin olmalıyıq. Sağlam, balanslaşdırılmış pəhrizdən sonra bu və ya digər minerallarla zəngin qidalar əldə edə bilərsiniz.

Bu xəstəliyə meylli və 50 yaşdan yuxarı hər bir kəs osteoporoz riskinə görə həkim konsultasiyasında olmağını tövsiyə edirik.

ÜSAVAT

Son səhifə

N 192 (8565) 22 oktyabr 2024

Oktyabr

Qadınlar, duş alarkən bunu qətiyyənlə etməyin - ginekoloq açıqladı

Bu tövsiyə qadınların sağlamlığı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir.

Amerikalı mama-ginekoloq Emma Kureşi qadınlara duşda sidiyə getmə verdişindən uzaq durmağı şiddətlə tövsiyə edir. O, bunun niyə sağlamlığa mənfi təsir göstərə biləcəyini də ətraflı izah edib. Həkim Kureşinin dediyinə görə, duşda sidiyə getmək gigiyenəni pozmaqla yanaşı, çanaq dibinə də zərərli təsir göstərir. Bundan əlavə, arzuolunmaz zəhnlə birliklər yarada bilər - bir insan axan suyun səsi ilə sidiyə getməyə başlaya bilər. "Bu, nəinki gigiyenik deyil, həm də çanaq dibinizi məhv edir. Üstəlik, siz tualetə getmək istəyənlərin suyun səsinə öyrəşdikdən sonra bu, problemə çevrilə bilər", - Emma Kureşi izah edib.

Fizioterapevt Aliçiya Ceffri-Tomas ginekoloqun fikirlərini təkrarlayıb və əlavə edib ki, ayaq üstə sidik ifrazı çanaq boşluğunun düzgün istirahətinə mane olur. Nəticədə sidik kisəsi tam boşala bilmir, sidik yığılmasına səbəb olur və sidik problemi riskini artırır. Başqa bir terapevt Sabrina Bakster vacib bir məsləhət əlavə edib: tualetə yalnız həqiqətən ehtiyacınız olduqda gedin. O qeyd edib ki, sidik kisəsi tam dolmayan zaman tez-tez sidiyə çıxmaq sidik kisəsinin həssaslaşmasına və insanın adı haldan daha tez-tez tualetə getmək ehtiyacı hiss etməsinə səbəb ola bilər.

"Əgər siz, məsələn, evdən çıxmadan əvvəl, hətta sidik kisəniz yalnız yarı dolu olsa belə, tualetə "hər ehtimala qarşı" gedirsinizsə, bu, orqanizminizin daha az həcmli işləməyə alışmasına səbəb ola bilər. Nəticədə, daha tez-tez sidiyə getmək istəyirsiniz" - Bakster vurğulayıb. Həkimlər həmçinin qadınları səhiyyə mütəxəssisləri ilə əlaqə saxlamaqdan çəkinməməyə və hər hansı problem yaranarsa həmişə ginekoloqlarla səmimi olmağa çağırır. Əlamətlərinizin həkiminizlə açıq müzakirəsi orqanizminizin fəaliyyətində mümkün problemləri tez bir zamanda müəyyən etməyə və aradan qaldırmağa kömək edəcək.

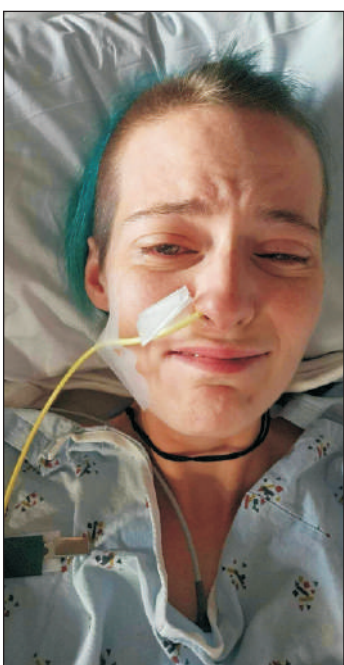
Yaddaşı yaxşılaşdıran beş payız məhsulu

Yaddaşı qorumağa və koqnitiv geriləməni ləngitməyə kömək edən mövsümi payız qidalarının adı açıqlanıb. Bu barədə rusiyalı diyetoloq Albert Abayev məlumat verib. Onun sözlərinə görə, meyvə, giləmeyvə və tərəvəzlərdə olan antioksidantlar, şirin kartofdakı beta-karotin və zoğaldakı flavonoidlər beyni oksidləşdirici stres və xəstəliklərdən qoruyur. Beyin üçün faydalı olan bu payız qidalarının tərkibində təkcə beynin funksiyası üçün deyil, həm də ümumi sağlamlıq üçün faydalı olan bir çox digər qida maddələri var. Beləliklə, payızda yaddaşı yaxşılaşdırmaq üçün aşağıdakı qidalardan istifadə etməlisiniz:

- Şirin kartof;
- Zəncəfil;
- Çuğundur;
- Mərcani;
- Göyərtili.
- Bu qidaların tərkibində

Bu qadın sarımsaq yesə öləcək

32 yaşlı Feniks Naytin-qeylə 2023-cü ildə kəskin porfiriya xəstəliyi diaqnozunu qoyulub. Qadında sarımsaq yedikdən sonra ölümcül tutmalar vəzə verir.

Tutma zamanı qadında 3 gün ərzində güclü miqren, qəbizlik, ağrı, qusma və huşun dumanlanması olur. Onun immun sistemi dağılır, hətta şoka, komaya düşə bilər. Ona görə sarımsaq və onun tərkibində hər hansı qida, içki, maddə Feniksi öldürə bilər.

Porfiriya - nadir pozuntulardan biridir, günəş işığına qarşı həssaslıq olur, insan gündüz, gün altında yorğun olur, dərisi ağarmış, solğun olur, sarımsaq iynədən həlali xarəbləşir. Bu simptomlar da vampirlərə xas əlamətlərdir. Miflərə görə, vampirlərin kralı qraf Drakula eyni bu xəstəlikdən əziyyət çəkirdi.

yaddaş və idrak funksiyasını dəstəkləyən maddələr var. Onlar həmçinin antioksidant və iltihab əleyhinə xüsusiyyətlərə malikdir.

Alkoqolizmin ilk əlamətləri bunlardır

"Alkoqolizmin ilk əlamətləri ölçü hissəsinin itməsidir". Bu barədə Lenta.ru-ya rusiyalı psixiatr-narkoloq, narkoloji müalicə və psixiatriya klinikasının rəhbəri Ruslan İsayev məlumat verib. "Birinci mərhələdə xəstənin özü, nə də yaxınları, bir qayda olaraq, problemi görmürlər. Bu mərhələdə ki insan sosial cəhətdən aktiv olur, işə gedir və ya təhsil alır, səhərlər baş ağrıları hiss etmir. Lakin tədricən insan ölçü hissini itirir və daha çox spirtli içki qəbul etməyə başlayır. Bu, alkoqol asılılığının ilk mərhələsinin başlanğıcını göstərir", - həkim bildirib.

Psixiatr alkoqolun dozasının tədricən artırılması, insanın içmək üçün yeni səbəb gözləyərək yaşaması, həmçinin alkoqoldan istifadə etmədikdə narahatlıq və aqressiyanın yaranması kimi əlamətlərə diqqət çəkib.

"İlk stəkandan sonra spirtin cazibəsi əhəmiyyətli dərəcədə artır - insan getdikcə daha çox istəyir. Kiçik yaddaş pozğunluqları da müşahidə olunur", - həkim xəbərdarlıq edib.

Eyni zamanda İsayevin qeyd etdiyi kimi, içkidən asılı olanlar hər an içməyi dayandıra biləcəyinə əmin deyillər. Onlar bir müddət içməyə, lakin əlverişli bəhanə ilə düşən kimi pis vərdişlərinə davam edə bilərlər.

Bunları bilirsinizmi?

- * İlbiz 3 ilə qədər yata bilər.
- * Dəvəquşunun gözü beynindən daha böyükdür.
- * Qayçını Leonarda Da Vinçi icad edib.
- * Kəpənəklərin dad reseptorları ayaqlarında olur.
- * Dünyada toyuqların sayı insanların sayından çoxdur.
- * Hər 2 həftədən bir mədəmiz yeni daxili təbəqə yaratmalıdır, yoxsa o özü özünü həzm edər.
- * Qadınlar gözlərini kişilərdən iki dəfə çox qırırlar.
- * Dolları 293 üsulla xırdalamaq olar.
- * Anadan olandan öləncə qədər gözlərimiz eyni ölçüdə qalır, qulaqlarımız və burnumuz isə həmişə böyüyür.
- * Pişiklər 100-dən çox, itlər isə cəmi 10 səs çıxarırlar.
- * Tədqiqatçı radiolokator borusunun yanında keçərkən cibində olan şokoladların əriməsindən sonra mikrodalğalı sobanı icad edib.

Həftədə neçə dəfə yumurta yeməliyik?

Toyuq yumurtasında yüzdən çox faydalı maddə var. Bədənin demək olar ki, bütün orqan və sistemlərinə müsbət təsir göstərir. Yumurta orqanizmdə həyati vacib biokimyəvi prosesləri dəstəkləyən maddələr ehtiva etdiyi üçün hər kəs üçün qidalanmanın vacib hissəsidir.

Həftədə neçə dəfə yumurta yeyə bilərsiniz?

Son tədqiqatlar toyuq yumurtasının bütün orqanizm sistemlərinin tam işləməsi üçün zəruri olduğunu təsdiqləyib. Onların tərkibində təkcə yüksək keyfiyyətli protein deyil, həm də fosfolipidlər, həmçinin A, B6, B12 və D kimi yağda həll olunan vitaminlər var. Sonuncu balıq və dəniz məhsullarında da var.

Dietoloqlar həftədə 5 dəfə rasionunuza yumurta daxil etməyi məsləhət görürlər. Onları istifadə etmək üçün optimal vaxt səhər və axşamdır. Keyfiyyət baxımından C2 yumurtaları gənc toyuqlar tərəfindən yumurtladığı üçün seçmək tövsiyə olunur, baxmayaraq ki, hələlik bu tövsiyənin elmi sübutu yoxdur.

Yumurtanın sağlamlığa faydaları

1. Beyin funksiyasını dəstəkləyir. Yumurtanın tərkibində olan lesitin beyində qan dövranını yaxşılaşdırır. Yumurtanın müntəzəm istehlakı Alzheimer xəstəliyi, demensiya və dağınıq skleroz kimi yaşa bağlı xəstəliklərin riskini azaltmağa kömək edir.

2. Sümüklərin möhkəmləndirilməsi. Yumurtanın tərkibində olan D vitamini sümükləri gücləndirən və düzgün skelet formalaşmasına kömək edən kalsiumun udulmasına kömək edir.

3. Yüksək keyfiyyətli protein mənbəyi. Yumurta orqanizmin əzələ qurmaq üçün istifadə etdiyi əla protein mənbəyidir. Yumurtadan alınan protein ət və ya süd məhsullarından alınan zülallardan daha yaxşı mənimsənilir.

4. Saç sağlamlığı. Yumurta sarısa saçları gücləndirən və uzanmasını sürətləndirən kolinlə zəngindir. Yumurtanın müntəzəm istehlakı saçların sürətli böyüməsinə və güclənməsinə kömək edir.

5. Göz sağlamlığı. Yumurtanın tərkibində olan lutein və zeaksantin görmə qabiliyyətini yaxşılaşdırmağa və kataraktın inkişaf ehtimalını azaltmağa kömək edir.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: venimusavat@mail.ru

"Yeni Müsavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Son dəqiqə" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500